

Інформаційні пакети

Правові умови ведення господарської діяльності в Чехії, чинне податкове законодавство, трудове законодавство в 2023 році

РАЗОМ ДЛЯ
УКРАЇНИ

KARR S.A.
Karkonoska Agencja
Rozwoju Regionalnego S.A.

DOLNY
SLASK

Видавець:

Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
ul. 1 Maja 27, 58-500 Jelenia Góra
Тел. +48 75 75 27 500
biuro@karr.pl
www.karr.pl

Автор:

Инж. Ярослава Сироваткова, Ph.D.
Правові умови ведення господарської діяльності в Чехії, чинне податкове законодавство,
трудове законодавство в 2023 році

Переклад на українську мову:

Biuro Tłumaczeń Kumiria

Графічний дизайн, набір та коректура:

Видавництво Poligrafia AD REM
www.adrem.jgora.pl
Єленя Гора 2023

Безкоштовний примірник

Примітка видавця

Публікація має інформаційний характер, відповідно до правового статусу на 31.03.2023 рік. Використання інформації, що міститься в ньому, в конкретних ситуаціях має передувати аналіз поточного правового статусу на момент здійснення.

Автори та видавець не несуть відповідальності за наслідки використання вмісту публікації.

Джерелами права в Чеській Республіці є лише тексти, опубліковані в Офіційному Віснику Європейського Союзу (<http://eur-lex.europa.eu>) та Віснику Законів Чеської Республіки.

Текст є частиною публікації „Інформаційні пакети Правові умови ведення господарської діяльності в Чехії та Польщі, чинне податкове законодавство, трудове законодавство в 2023 році”, створеної в рамках проекту: „Створення пунктів швидкої інформації на польсько-чеському кордоні”, який співфінансується Європейським фондом регіонального розвитку Європейського Союзу в рамках Програми співпраці INTERREG V-A Чеська Республіка-Польща 2014–2020.

Транскордонне співробітництво – чудова можливість для саморозвитку для кожного підприємця. Встановлення нових ділових контактів, вдосконалення іноземної мови, вивчення принципів і правил професії на іноземному ринку праці – ці та багато інших можливостей ви отримаєте, використовуючи запропоновані нами пакети. Як Агентство регіонального розвитку Карконоше, ми прагнемо суттєво допомогти вам у започаткуванні та веденні власного бізнесу в регіоні з перспективою стати відомим серед чеських клієнтів і ділових партнерів.

Губерт Папай
Президент Правління KARR SA

Зміст

1. Ведення господарської діяльності в Чеській Республіці	6
1.1. Форми ведення господарської діяльності в Чеській Республіці	6
1.1.1. Повне товариство	7
1.1.2. Корпорація комерційного права	7
1.2. Ведення господарської діяльності в Чеській Республіці	7
1.3. Види господарської діяльності	8
1.4. Суб'єкти, уповноважені на провадження господарської діяльності	8
1.5. Загальні та особливі умови ведення господарської діяльності.	9
1.6. Дозвіл на господарську діяльність	10
1.7. Управління господарської діяльності	12
1.8. Бухгалтерські документи	12
1.9. Кадрові документи	12
1.10. Податкові документи	13
1.11. Інші документи	13
2. Податки в Чеській Республіці	13
2.1. Податкова система	13
2.2. Ідентифікаційний податковий номер	13
2.3. Податок на додану вартість (ПДВ)	14
2.4. Контрольний звіт.	17
2.5. Несумлінний платник ПДВ.	18
2.6. Непорядна особа	18
2.7. Акцизний податок	18
2.8. Документальне підтвердження оподаткування обраної продукції	19
2.9. Податок на прибуток юридичних осіб	19
2.10. Облік юридичних осіб	21
2.11. Дорожній податок.	21
3. Страхування в Чеській Республіці	23
3.1. Соціальне страхування	23
3.2. Пенсійне страхування	24
3.3. Страхування на випадок хвороби	26
3.4. Обов'язки роботодавця	28
3.5. Страхування на випадок хвороби самозайнятих осіб	28
3.6. Контроль платника внеску	29
3.7. Пенсія	29
3.8. Медичне страхування	32

4. Трудове право	32
4.1. Трудові відносини	32
4.2. Договори про виконання робіт поза трудовими відносинами	33
4.3. Тимчасова робота, випадкова робота, робота вдома	34
4.4. Трудовий договір	35
4.5. Трудовий договір на визначений час.	35
4.6. Припинення трудових відносин.	35
4.7. Домовленості сторін	36
4.7.1. Розірвання, термін повідомлення та причини розірвання	36
4.8. Негайне розірвання трудового договору роботодавцем.	36
4.8.1 Припинення строкових трудових відносин.	37
4.8.2. Припинення трудових відносин під час випробувального терміну.	37
4.8.3. Вихідна допомога.	37

1. Ведення господарської діяльності в Чеській Республіці

1.1. Форми ведення господарської діяльності в Чеській Республіці

Правове середовище, в якому діють суб'єкти господарювання в Чеській Республіці, як фізичні, так і юридичні особи, значно ускладнене. До нормативів часто вносяться зміни, що робить їх непрозорими для багатьох суб'єктів.

Відповідно до § 420 Цивільного кодексу, підприємець - це особа, яка власним коштом і під відповідальність здійснює комерційну чи подібну діяльність, яка приносить прибуток, постійно з метою отримання прибутку. З точки зору захисту прав споживачів підприємцем вважається будь-яка особа, яка укладає договори, пов'язані з його власною комерційною, виробничою чи подібною діяльністю або під час виконання професійної діяльності. Як варіант, це може бути особа, яка діє від імені або за дорученням підприємця. У будь-якому випадку, Цивільний кодекс вважає підприємцем особу, внесenu до комерційного реєстру, і передбачає, що особа, яка має ліцензію на господарську діяльність або інший дозвіл відповідно до чинного законодавства, також є підприємцем. Іноземна особа – це фізична особа з місцем проживання або юридична особа зі місцезнаходженням за межами території Чеської Республіки. Отже, критерієм розрізнення є місце проживання або зареєстрований офіс, який повинен знаходитися за межами території Чеської Республіки.

З точки зору теорії, місцем проживання фізичної особи вважається місце постійного проживання цієї особи, з яким вона пов'язана сімейними або господарськими зобов'язаннями (через роботу). Цивільний кодекс у § 80 базується на цьому теоретичному визначенні та чітко визначає місце проживання як місце, де проживає особа, яка має намір проживати там постійно.

Місцезнаходження юридичної особи знаходиться за певною адресою, яка в основному визначається назвою гміни, назвою вулиці, площі чи іншого громадського місця та номером будинку, орієнтаційним або реєстраційним номером.

Законодавчі норми Чеської Республіки вважають іноземною особою фізичну особу з місцем проживання за межами території Чеської Республіки, юридичну особу з зареєстрованим офісом за межами території Чеської Республіки та інші іноземні особи, засновані відповідно до правопорядку іншої держави. Основою є положення § 3024 розд. 1 і розд. 2 Цивільного кодексу.

У Цивільному кодексі поняття підприємства замінено на поняття заклад підприємства (далі – заклад), під яким слід розуміти сукупність майна, яке підприємець створив за власним бажанням і використовує для ведення господарської діяльності. Заклад створює все, що використовується для його діяльності. Заклад може створити філію, яка входить до її складу та демонструє економічну та функціональну самостійність, а підприємець вирішив стати філією. Якщо цю філію було внесено до реєстру підприємців, вона стає відділенням (Закон № 89 від 2012 р., Цивільний кодекс, § 502 і § 503).

Підприємець, який обрав предмет господарської діяльності, повинен обрати відповідну організаційно-правову форму. Це може бути фізична або юридична особа. Юридична особа може мати різні організаційно-правові форми та бути створеною як суб'єкт господарювання або неприбуткова організація.

Правові форми корпорацій, які є юридичними особами, регулюються Законом про корпорації комерційного права. Відповідно до вищезазначеного закону корпораціями комерційного права є товариства комерційного права та кооперативи. Закон включає повне товариство, командитне товариство, товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерні товариства як компанії комерційного права. Під кооперативом розуміють кооператив і європейський кооператив.

Відповідно до прямо застосовних положень Європейського Союзу, Закону про корпорації комерційного права та інших відповідних правових положень, Європейська компанія, Європейська група економічних інтересів і вже згаданий Європейський кооператив також можуть бути засновані.

Іноземна особа в Чеській Республіці може вибрати будь-яку з вищезазначених правових форм чесь-

ких корпорацій комерційного права або вибрати організаційно-правову форму однієї з європейських компаній і кооперативів.

1.1.1. Повне товариство

Власником підприємства суб'єкта господарювання є одна особа, яка сама ним керує і, як правило, сама здійснює діяльність, пов'язану з предметом діяльності. Такою особою є фізична особа або самозайнята особа. Якщо фізична особа в обов'язковому або добровільному порядку реєструється в судовому реєстрі підприємців, вона зобов'язана вести бухгалтерський облік. Фізична особа-підприємець веде господарську діяльність від свого імені та несе відповідальність за зобов'язаннями, що випливають із господарської діяльності, усім своїм майном.

1.1.2. Корпорація комерційного права

Діяльність корпорацій комерційного права регулюється Законом № 90/2012 про компанії та кооперативи комерційного права (Закон про корпорації комерційного права). Корпорації комерційного права включають повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство, європейські компанії та кооперативи.

1.2. Ведення господарської діяльності в Чеській Республіці

Перед початком діяльності суб'єкти господарювання обирають об'єкти господарської діяльності. Вони зазначаються в окремих додатках до Закону про провадження господарської діяльності. При виборі суб'єкта господарської діяльності засновнику необхідно ознайомитися зі сферою окремих суб'єктів господарської діяльності. Вони окреслюють діяльність, яку можна виконувати в рамках такого предмета. Обсяг окремих об'єктів господарської діяльності оприлюднив Уряд Чеської Республіки у своїй постанові № 278 від 2008 року про обсяг окремих об'єктів господарської діяльності. Сфера діяльності окремих об'єктів господарської діяльності більш детально визначає сферу діяльності, яка може здійснюватися за наявності у підприємця відповідних дозволів. В окремих випадках до складу суб'єкта господарської діяльності можуть входити також відомості про пов'язану з ним іншу діяльність, яка також може здійснюватися за відповідним дорученням.

Закон про господарську діяльність

Господарська діяльність у Чеській Республіці регулюється Законом № 455 від 1991 року про господарську діяльність та Законом № 570 від 1991 року про управління господарської діяльності.

Цей Закон визначає умови ведення бізнесу та правила контролю за ними. У ньому вказується, які види діяльності є господарською діяльністю, які існують види господарської діяльності та вказується сфера дії дозволу на провадження господарської діяльності. До Акту про провадження господарської діяльності є додатки, що містять перелік окремих видів господарської діяльності та інформацію про необхідну кваліфікацію.

Якщо діяльність, яку здійснює іноземна особа на території Чеської Республіки, є господарською, вона повинна мати дозвіл на господарську діяльність.

Закон про управління господарської діяльності визначає, які управління є управліннями господарської діяльності, їх організаційну структуру та сферу діяльності.

Законом про господарську діяльність господарською діяльністю вважається діяльність, яка здійснюється самостійно, від свого імені, під власну відповідальність, з метою одержання прибутку та відповідно до умов, визначених Законом про господарську діяльність. Крім того, у положенні §3 визначається,

що не є господарською діяльністю. Господарською діяльністю не є, наприклад, діяльність фізичних осіб: лікарів, адвокатів, нотаріусів, патентних повірених, судових виконавців, судових експертів, присяжних перекладачів, податкових радників чи брокерів з цінних паперів.

Тому перед початком господарської діяльності в Чеській Республіці іноземній особі бажано отримати інформацію в управлінні господарської діяльності, чи планована діяльність не є предметом господарської діяльності, і йому не доведеться отримувати відповідні дозволи.

1.3. Види господарської діяльності

Закон про господарську діяльність розрізняє діяльність, що підлягає повідомленню, та ліцензовану діяльність. До групи видів діяльності, що підлягають повідомленню, входить діяльність т. зв. вільні, ремісничі та споріднені.

Нерегульована господарська діяльність, т. зв. вільна - види діяльності, які не потребують підтвердження професійної чи іншої кваліфікації. Для отримання дозволу на здійснення достатньо відповідати загальним умовам провадження господарської діяльності. Є один вид господарської діяльності, т. зв. вільний, цей вид діяльності називається «Виробництво, торгівля та надання послуг, не зазначених у додатках 1-3 Закону про господарську діяльність». Вільна господарська діяльність охоплює окремі сфери діяльності, наведені в додатку 4 до Закону про провадження господарської діяльності. З цих галузей підприємець вибирає ті, якою він займається.

Види ремісничої господарської діяльності наведені в додатку 1 до Закону про господарську діяльність. Для здійснення ремісничої діяльності необхідна відповідність загальним умовам провадження господарської діяльності та наявність професійної кваліфікації, підтвердженої відповідним документом. Сфера ремісничої діяльності включає, наприклад, хлібопечення, пивоваріння та солодоваріння, кушнірство, молочне виробництво, м'ясне виробництво, млинарство, гідравліка, ковальство, покрівельні роботи, теслярство, годинникарство, гастрономія, косметика та перукарське мистецтво.

Види т. зв. пов'язаної з ними господарської діяльності включено до додатку 2 до Закону про провадження господарської діяльності. Для їх здійснення необхідно відповідати загальним умовам ведення господарської діяльності та документально підтвердити професійну кваліфікацію, зазначену в Додатку 2. Прикладами суміжної діяльності є геодезія, обробка тютюну та виробництво тютюнових виробів, офтальмологічна оптика, дизайнерська діяльність у будівництво, спорудження будівель, їх зміна та демонтаж, надання споживчого кредиту, гірські гіді, експлуатація автошколи, експлуатація соляріїв, дрепування або масаж тварин, оздоровчі та регенераційні послуги.

Ліцензована діяльність — це види діяльності, які встановлюються та здійснюються на підставі адміністративного рішення. Вони наведені в додатку 3 до Закону про провадження господарської діяльності. Для їх виконання необхідно відповідати загальним умовам ведення господарської діяльності та документально підтвердити професійну кваліфікацію, зазначену в Додатку 3 або в окремих правових положеннях, перелічених у додатку. Прикладом ліцензованої діяльності є, наприклад, внутрішнє судноплавство, управління туристичним агентством, охорона людей і майна, управління ритуальним бюро або управління крематорієм.

1.4. Суб'єкти, уповноважені на провадження господарської діяльності

Суб'єктом, уповноваженим на провадження господарської діяльності, може бути фізична або юридична особа, якщо вона відповідає умовам, визначеним Законом про провадження господарської діяльності (далі - підприємець). У певних випадках згідно із законом необхідна державна ліцензія на господарську діяльність (далі - ліцензія).

Основне правило полягає в тому, що фізична особа, яка не проживає на території Чеської Республіки, або юридична особа, яка не знаходиться на території Чеської Республіки (далі – особа-іноземець), може вести господарську діяльність на території Чеської Республіки на тих же умовах і в тому ж обсязі, що й чеська особа. Винятком є випадки, коли Законом про провадження господарської діяльності чи іншим актом передбачено інше.

Прикладом такого винятку є те, що фізична особа-іноземець, яка має намір вести господарську діяльність на території Чеської Республіки, повинна надати документ, що підтверджує надання візи для перебування понад 90 днів або довгостроково, терміновий дозвіл на проживання для реєстрації господарської діяльності та подання заяви на отримання ліцензії. Цей обов'язок поширюється лише на особу, яка відповідно до Закону про перебування іноземців на території Чеської Республіки зобов'язана мати дозвіл на перебування на території Чеської Республіки (зокрема, це стосується осіб із третіх країн, які не є громадянами Європейського Союзу). Подання вищевказаних документів не поширюється на іноземну фізичну особу, яка має намір вести господарську діяльність на території Чеської Республіки через організаційний підрозділ свого закладу.

На тих самих умовах, що і громадянин Чеської Республіки, особа, яка отримала притулок або додатковий захист, і члени її сім'ї також можуть вести господарську діяльність.

Якщо законом передбачено обов'язковість подання документа, що підтверджує певні обставини, це означає подання документа разом із перекладом на чеську мову, зробленим перекладачем, внесеним до списку експертів і присяжних перекладачів, якщо цей документ не був виданий чеською мовою. Справжність підпису та відбитка печатки на оригіналах пред'явлених документів, виданих за кордоном, повинна бути засвідчена.

1.5. Загальні та особливі умови ведення господарської діяльності

Загальні умови провадження господарської діяльності фізичними особами передбачені § 6 Закону про провадження господарської діяльності. Ці умови включають повну дієздатність і бездоганність.

Дієздатність означає здатність від свого імені вчиняти правові дії, набувати прав і нести обов'язки. Необхідна повна дієздатність, яка набувається у 18 років. Дієздатність може бути замінена за згодою суду на згоду законного представника неповнолітньої особи на самостійне ведення господарської діяльності. Дієздатність підтверджується пред'явленням дійсного посвідчення особи або паспорта фізичної особи.

Не визнається бездоганною особа, засуджена вироком, який набрав законної сили, за злочин, вчинений умисно, якщо правопорушення вчинено у зв'язку із провадженням господарської діяльності або з предметом господарської діяльності, про який вона претендує чи повідомляє, якщо не ставляться як до особи, яку засудили.

У випадку громадян Чеської Республіки бездоганність підтверджується випискою з реєстру кримінальних справ. У випадку осіб, які є громадянами держави-члена Європейського Союзу, на підставі документів, зазначених у § 46 розд. 1 букв. а). У випадку осіб, які не є громадянами Чеської Республіки чи іншої держави-члена Європейського Союзу, бездоганність пред'являється на підставі документів, зазначених у § 46 розд. 1 букв. б) та витяг з реєстру судимостей, якщо це не особи, які мають дозвіл на постійне проживання на території Чеської Республіки (тоді вони документують свою бездоганність, як і громадяни Чеської Республіки). Управління господарської діяльності має право на підставі окремих положень законодавства подати заявку на отримання витягу з реєстру кримінальних справ. Заява про отримання витягу з протоколу про судимість та витяг з протоколу про судимість подаються в електронній формі, у спосіб, що дозволяє віддалений доступ. Особливі умови провадження господарської діяльності передбачені § 7 Закону про провадження господарської діяльності. Під спеціальними умовами провадження господарської діяльності розуміються професійна чи інша кваліфікація,

якщо вона вимагається Законом про провадження господарської діяльності або окремими нормативно-правовими актами.

У разі т. зв. вільних видах господарської діяльності конкретні умови провадження господарської діяльності не вказуються, достатньо відповідності загальним умовам провадження господарської діяльності. У випадку ремісничої діяльності, спорідненої та ліцензованої господарської діяльності закон також встановлює обов'язок відповідати певній професійній кваліфікації чи іншим кваліфікаціям.

Здійснення ліцензованої господарської діяльності також можливе лише за наявності професійної кваліфікації, зазначеної у графі 2 додатка 3 до Закону про провадження господарської діяльності. У 3-й графі також перераховані умови видачі ліцензії. Однак у 4-й графі є інформація про те, чи потрібен висновок компетентного органу для видачі ліцензії.

Громадянин Чеської Республіки чи іншої країни-члена Європейського Союзу може підтвердити свою професійну кваліфікацію документом про визнання професійних кваліфікацій, виданим органом з визнання кваліфікацій відповідно до Закону про визнання професійних кваліфікацій. Управління може уточнювати або змінювати умови провадження господарської діяльності на підставі Закону про провадження господарської діяльності або на підставі окремих положень закону.

Суб'єкт господарської діяльності зобов'язаний забезпечити провадження діяльності, яка належить до видів діяльності, наведених у додатку 5 до Закону про господарську діяльність, лише фізичними особами, які відповідають вимогам щодо професійної кваліфікації, зазначеним у цьому додатку. Це положення не впливає на окремі положення закону, що визначають професійну кваліфікацію фізичних осіб щодо провадження певних видів діяльності. Суб'єкт господарської діяльності зобов'язаний вести облік осіб, які відповідають професійним кваліфікаціям, та зберігати копії документів, що підтверджують ці професійні кваліфікації, не менше 3 років з моменту закінчення провадження цими особами діяльності; водночас він зобов'язаний дотримуватися зобов'язань, викладених у Законі № 101 від 2000 року про захист персональних даних та внесення змін до деяких законів.

1.6. Дозвіл на господарську діяльність

Дозвіл на господарську діяльність (živnostenské oprávnění, § 10 Закону про господарську діяльність) є суб'єктивний дозвіл підприємця на здійснення господарської діяльності. Тому його не можна ототожнювати з витягом з реєстру підприємств.

Підприємець підтверджує дозвіл на провадження господарської діяльності на підставі витягу з реєстру підприємств, що містить відомості, зазначені в Законі. До видачі витягу дозвіл на провадження господарської діяльності підтверджується копією заяви з документально підтвердженою врученням до управління господарської діяльності, також через контактну точку державного управління, або остаточним рішенням про надання концесії.

Іноземним фізичним особам, які мають намір вести господарську діяльність на території Чеської Республіки через організаційну одиницю своєї установи, або засновників, органи чи особи, Управління господарської діяльності підтверджує виконання умов для ведення господарської діяльності видачею витягу уповноважений подати заяву про внесення чеської юридичної особи до комерційного реєстру або подібного характеру, якщо є достовірним, що юридична особа була заснована, або є іноземною юридичною осою. У випадку вищезазначених осіб дозвіл на господарську діяльність видається в день внесення їх до комерційного реєстру або подібного характеру, якщо вони вносяться до такого реєстру. Якщо протягом 90 днів з дати вручення витягу ці особи не подадуть заяву про в'їзд або якщо заяву буде відхилено, Торгове управління виносить рішення про те, що заявник не відповідає умовам для отримання ліцензії на господарську діяльність; у випадку концесії він вносить цю обставину до файлів і до реєстру підприємств.

Дозвіл на господарську діяльність не можна передати іншій особі. Інша особа може виконувати їх лише у випадках, передбачених законом.

Обсяг дозволу на провадження господарської діяльності оцінюється відповідно до суб'єкта господарської діяльності, зазначеного у витягу, з урахуванням положень частини 3 Закону про провадження господарської діяльності. Дозвіл на ведення господарської діяльності для т. зв. вільна господарська діяльність дає право на здійснення діяльності, визначеної додатком 4 до Закону про провадження господарської діяльності. Якщо для провадження господарської діяльності згідно з додатками 2 і 3 потрібен документ, виданий окремим органом відповідно до окремих положень закону, обсяг дозволу на здійснення господарської діяльності зазначається в такому документі. У разі виникнення сумнівів щодо обсягу дозволу рішення приймається відділом господарської діяльності за поданням підприємця.

Фізична або юридична особа, яка має намір провадити господарську діяльність, що підлягає повідомленню, зобов'язана повідомити про це Управління з питань господарської діяльності. У повідомленні фізична особа вносить дані, зазначені в § 45 розд. 2 і додає додатки згідно з § 46 розд. 1, юридична особа вносить дані, перелічені в § 45 розд. 3 і додає додатки згідно з § 46 розд. 2.

Заявник також має достатньо конкретно та однозначно вказати предмет господарської діяльності, наведений у заяві (§ 45 ч. 3 Закону про провадження господарської діяльності). У разі відповідності особи, яка звітує, усіх умов, визначених Законом, Управління у 5-денний строк з дня надходження заяви вносить запис до реєстру господарської діяльності та видає підприємцю витяг.

Особа, яка має намір провадити ліцензовану господарську діяльність, подає заяву на отримання ліцензії до комерційної установи (§ 50 Закону про господарську діяльність, вимоги до заяви на отримання ліцензії). Далі заявка розглядається і приймається рішення про концесію. Протягом 5 днів з дня набрання рішенням про надання концесії остаточного Управління господарської діяльності вносить запис до реєстру суб'єктів господарювання та видає підприємцю витяг.

Заява про господарську діяльність або заява про отримання ліцензії подається на бланку, виданому Міністерством промисловості та торгівлі.

Загалом, для діяльності, що підлягає нотифікації, дозвіл на її здійснення виникає з дати нотифікації, для ліцензованої діяльності – з дати, коли рішення про видачу ліцензії стає остаточним.

Про всі зміни та доповнення до відомостей і документів, зазначених як вимоги до заяви про видачу ліцензії, підприємець зобов'язаний повідомити орган з питань господарської діяльності протягом 15 днів з дня їх виникнення. Це не застосовується, якщо це стосується змін і доповнень, які вже внесені до основних реєстрів відповідно до Закону № 111 від 2009 року про основні реєстри, до комерційного реєстру або до інформаційної системи реєстру населення, якщо підприємець є громадянином Чеська Республіка, або в інформаційній системі іноземців, якщо підприємець є іноземцем. Зміни та доповнення до даних, отриманих із цих реєстрів, систем або з комерційного реєстру, без зайвої затримки вносяться комерційним реєстром до комерційного реєстру.

Ліцензія на господарську діяльність закінчується у випадках, визначених законом (§ 57 Закону про господарську діяльність). Це стосується смерті підприємця або ліквідації юридичної особи, закінчення строку, виключення з комерційного реєстру іноземної особи, яка обов'язково вноситься до комерційного реєстру, або суб'єкта її діяльності, якщо це передбачено окремими положеннями закону, рішення Управління з питань провадження господарської діяльності про скасування дозволу на ведення господарської діяльності.

Управління господарської діяльності анулює дозвіл на провадження господарської діяльності, якщо підприємець більше не відповідає загальним умовам провадження господарської діяльності, як правило, якщо існують перешкоди згідно з § 8 Закону про господарську діяльність, підприємець подає таку заяву або підприємець не пред'явити право власності на використання приміщення для провадження господарської діяльності. Управління господарської діяльності також може призупинити господарську діяль-

ність у випадках, визначених законом, наприклад, якщо іноземна фізична особа, дозвіл якої на господарську діяльність на території Чеської Республіки поєднується з посвідкою на проживання на території Чеської Республіки не відповідає цій умові.

1.7. Управління господарської діяльності

Відповідно до Закону про управління господарської діяльності, ці управління розуміються як муніципальні управління, державні комерційні управління та управління господарської діяльності Чеської Республіки.

Муніципальні управління є відділами муніципальних управлінь з розширеними повноваженнями (obce s rozšířenou působností), а на території столиці Праги – відділи господарської діяльності міських районних управлінь, визначені в статуті столиці Праги. Державні комерційні управління є департаментами регіональних управлінь, а на території столиці Праги - управління господарської діяльності муніципалітету Столичного міста Праги.

Центральними реєстраційними пунктами виступають управління господарської діяльності. Отже, основну діяльність, пов'язану з його реєстрацією у зв'язку з господарською діяльністю, підприємець може здійснювати в управлінні господарської діяльності як центральному пункті реєстрації. Для цього використовується єдина реєстраційна форма (JFR). Єдина реєстраційна форма замінює різні типи форм, які підприємець повинен подавати перед початком господарської діяльності, а також під час ведення бізнесу в управлінні господарської діяльності, компетентній установі соціального страхування та установі медичного страхування. Вимоги до окремих управлінь уніфіковано в одній формі, більш прозорій для підприємця.

Підприємці можуть зареєструвати свій бізнес або внести зміни до реєстрації в одному місці за допомогою JFR. Якщо підприємець бажає здійснювати діяльність не тільки по відношенню до управління господарської діяльності, а й інших установ, то використання JFR є обов'язковим. Форму, видану Міністерством промисловості та торгівлі, необхідно використовувати в обов'язковому порядку під час реєстрації підприємства або подачі заявки на концесію.

1.8. Бухгалтерські документи

Підприємець зобов'язаний законом вести бухгалтерський облік (Закон № 563 від 1991 року про бухгалтерський облік). У зв'язку з цим обов'язком бухгалтерські документи формуються на основі господарських операцій, що відбуваються на підприємстві. Вони можуть бути у формі бухгалтерського документа, технічної або змішаної форми. Документи, які підприємець повинен зберігати після закінчення звітного періоду:

- фінансова звітність, річний звіт – 10 років,
- бухгалтерські документи, книги бухгалтерського обліку, плани амортизації, інвентаризаційні відомості, план рахунків, списки – 5 років,
- бухгалтерська документація, на підставі якої суб'єкти господарювання документально ведуть бухгалтерський облік – 5 років.

1.9. Кадрові документи

Відповідно до Закону № 582 від 1991 року про організацію та здійснення соціального забезпечення, підприємці, які наймають найманих працівників, також повинні вести відповідний кадровий облік, зокрема щодо пенсійного страхування та страхування працівників на випадок непрацездатності. Документи зберігаються з року, наступного за роком, до якого відносяться документи:

- копії облікових карток – 3 роки,
- платіжні відомості, бухгалтерські записи щодо даних, необхідних для цілей пенсійного страхування та страхування по інвалідності – 30 років (у випадку пенсійного страхування лише 10 років),
- у випадку товариства з комерційним правом (і кооперативу) перелік акціонерів, членів статутного органу, наглядової ради та перелік, якщо товариство не сплачувало внески на соціальне страхування та внески на державну політику зайнятості - 6 років (через 3 роки після сплати прострочених внесків).

1.10. Податкові документи

Підприємці – платники податку на додану вартість (ПДВ) також повинні зберігати податкові документи. Відповідно до § 27 Закону № 235 від 2004 року про податок на додану вартість, документи повинні зберігатися протягом 10 років після закінчення звітного періоду.

1.11. Інші документи

Кожен підприємець, зареєстрований у комерційному реєстрі, повинен, відповідно до Закону № 499 від 2004 року про архівування та управління документацією, також зберігати та уможливити вилучення з цих архівних документів певних документів стратегічного значення.

2. Податки в Чеській Республіці

2.1. Податкова система

Податкова система Чеської Республіки складається з усіх податків, які збираються на її території протягом певного періоду часу. Податки регулюються відповідним податковим законодавством.

Суб'єктом податку є фізична або юридична особа, яка відповідно до Закону зобов'язана сплачувати податок. Ці особи повинні мати податковий номер.

2.2. Ідентифікаційний податковий номер

Ідентифікаційний податковий номер (daňové identifikační číslo, DIČ) — це однозначна ідентифікація суб'єкта оподаткування (платника податків або податково зобов'язаний). Кожен суб'єкт оподаткування має свій ідентифікаційний податковий номер, який присвоюється податковим органом (податковою інспекцією) після реєстрації даного суб'єкта. Ідентифікаційний податковий номер складається з двох літер, що ідентифікують код країни та номер платника податків. ІПН складається з коду CZ і основної частини загального ідентифікатора. У випадку фізичної особи – це номер PESEL або інший ідентифікатор, якщо це передбачено окремим актом. У разі юридичної особи це ідентифікаційний номер особи (REGON). Якщо юридичній особі не присвоєно загальний ідентифікатор, податковий орган присвоює власний ідентифікатор.

Через свій ІПН податково зобов'язаний надає податковому органу свою особу. Тому ІПН слід використовувати при кожному контакті з податковим органом. ІПН особливо важливий для правильної ідентифікації платежів, сплачених до податкової служби.

Крім того, ІПН використовується для ідентифікації платників ПДВ. ІПН ідентифікує платника на території всього Європейського Союзу (в межах ЄС використовується англійська аббревіатура VAT ID). Єврокомісія також пропонує послугу перевірки правильності ІПН. Платники ПДВ повинні надавати ІПН на всіх своїх документах і рахунках-фактурах.

Податкове законодавство Чеської Республіки також поширюється на іноземців. Податкові зобов'язання застосовуються до іноземців так само, як і до чехів. Тому іноземець повинен детально ознайомитися з податковими зобов'язаннями в Чеській Республіці, щоб уникнути подальших санкцій.

Податки в Чеській Республіці можна класифікувати з кількох точок зору. Наприклад, їх можна поділити на прямі та непрямі податки. Прямі податки характеризуються тим, що платник податків і зобов'язаний є однією особою. Прямий податок — обов'язковий платіж, визначений в законі, що підлягає перерахуванню до державного бюджету. Прямий податок поширюється на доходи або активи податково зобов'язаного. Податково зобов'язаний - особа, яка зобов'язана сплачувати податок і перераховувати його на рахунок податкової служби. Отже, теж є платником. Прямі податки можна поділити на податки на прибуток і майно. Податки на прибуток включають податок на доходи фізичних осіб і податок на прибуток юридичних осіб. Податки на майно включають податок на нерухомість, податок на придбання нерухомості та дорожній податок.

З іншого боку, непрямі податки характеризуються тим, що платником є хтось інший, ніж податково зобов'язаний. Прямі податки включають податок на доходи фізичних осіб і юридичних осіб, а також податки на майно (податок на нерухомість, податок на придбання нерухомості та дорожній податок). До непрямих податків належать податок на додану вартість, акцизний податок (на алкогольні напої, пиво, вино, тютюнові вироби, паливно-мастильні матеріали) та екологічний податок (податок на природний газ, тверде паливо та електроенергію).

У подальшій частині дослідження податки були розділені на податок на додану вартість, акцизний податок, податок на прибуток юридичних осіб, податок на прибуток фізичних осіб, податок на нерухоме майно, дорожній податок та інші податки.

2.3. Податок на додану вартість (ПДВ)

Протягом 2023 року очікується низка змін до Закону про податок на додану вартість (тобто податок на товари та послуги).

Платником податку на додану вартість є будь-яка юридична або фізична особа, яка веде господарську діяльність і зареєстрована як платник ПДВ. До 2022 року підприємці повинні були реєструватися як платники ПДВ, якщо їхній оборот перевищував 1 000 000 чеських крон. З 2023 року цей поріг було підвищено до 2 000 000 чеських крон.

Цей податок регулюється Законом № 235 від 2004 року про податок на додану вартість (o daní z přidané hodnoty), надалі ЗПДВ. Це універсальний податок, один із найважливіших елементів державного бюджету.

Предметом оподаткування ПДВ є постачання товарів за плату або надання послуг платником податку в рамках господарської діяльності з місцем виконання в країні, імпорт товарів з місцем виконання в країні. Крім того, придбання товарів у межах Співтовариства за винагороду, що здійснюється в країні особою, яка підлягає оподаткуванню в рамках своєї господарської діяльності, або юридичною особою, яка не є платником ПДВ, а також придбання нового транспортного засобу з іншої держави-члена особою, яка не є платником ПДВ.

Оподатковувана вигода – це вигода, яка підлягає оподаткуванню та не звільняється від оподаткування. ЗПДВ у § 2а визначає виключення з об'єкта оподаткування, наприклад, придбання товарів з іншої держави-члена, якщо доставка цих товарів звільняється від оподаткування в країні. § 2 ЗПДВ дає можливість вибору предмета оподаткування. Особа, яка придбає в іншій державі-члені товари, які не підлягають оподаткуванню, може самостійно вирішити, чи підлягає це придбання оподаткуванню.

Платник податку (§ 5 ЗПДВ) із зареєстрованим офісом у країні стає платником, якщо його/її оборот перевищує 1 мільйон чеських крон за попередні максимум 12 календарних місяців поспіль. Виняток

становлять особи, які надають лише неоподатковувані пільги без права відрахування. Зобов'язаний стає платником з першого числа другого місяця, що настає за місяцем, у якому відбулося перевищення зазначеного обороту, якщо він не стане платником згідно з ЗПДВ раніше.

Платником податку є фізична або юридична особа, яка самостійно веде господарську діяльність, якщо інше не передбачено ЗПДВ у §5а. Платником податку є також юридична особа, яка не була заснована або створена з метою провадження господарської діяльності, але провадить таку діяльність.

Відповідно до Закону під підприємницькою діяльністю розуміється безперервна діяльність суб'єктів виробництва, торгівлі та сфери послуг, у тому числі гірничодобувна та сільськогосподарська, безперервна діяльність, що здійснюється відповідно до окремих положень закону, зокрема самостійна наукова, літературна, мистецька, освітня чи педагогічна діяльність та самостійна діяльність лікарів, юристів, інженерів, архітекторів, стоматологів та дипломованих бухгалтерів. Підприємницька діяльність у розумінні Закону включає також використання матеріальних і нематеріальних активів з метою отримання доходу, якщо ці компоненти використовуються на постійній основі.

Діяльність працівників або інших осіб, які уклали з роботодавцем договір, на підставі якого між роботодавцем і працівником виникають трудові відносини, або діяльність осіб, яка оподатковується як дохід від найманої діяльності згідно з окремими положеннями законодавства, не є самостійною підприємницькою діяльністю.

Платник податку, згаданий у нерухомості в ЗПДВ, зобов'язаний подати заяву про реєстрацію платником ПДВ протягом 15 днів після закінчення календарного місяця, в якому він перевищив зазначений ліміт обороту. Платник, згаданий у § 6а - § 6е ЗПДВ, зобов'язаний подати заяву на реєстрацію протягом 15 днів з дати, коли він став платником.

Подання реєстраційної заяви також може бути вільним рішенням осіб, визначених Законом. Це стосується осіб, які підлягають оподаткуванню і мають зареєстрований офіс або місце діяльності в країні, які надають або надаватимуть послуги з правом на відрахування податку. Крім того, це також стосується платників податків, які не мають зареєстрованого офісу або місця діяльності в країні, які надаватимуть пільги з правом на вирахування податку з місцем отримання пільги в країні.

Відповідно до § 98 ЗПДВ, податковий орган оприлюднить у спосіб, який дозволяє віддалений доступ, дані з реєстру платників та осіб, ідентифікованих для цілей ПДВ. Ідентифікаційний податковий номер платника або особи, ідентифікованої для цілей ПДВ, торгове підприємство або ім'я та прізвище та доповнення до імені та прізвища, юридична адреса платника або особи, ідентифікованої для цілей ПДВ, і номер рахунку, призначений для оприлюднення в реєстраційній заяві платника або інформації про те, що такий номер рахунку не було зазначено. У Чеській Республіці, завдяки положенням вищезгаданого акту, утворено т. зв. Реєстр платників ПДВ, за допомогою якого можна перевірити чи є дана особа платником ПДВ та іншу інформацію. Для цього достатньо знати податковий номер особи.

Положення § 109 ЗПДВ вказують на випадки, коли платник несе відповідальність за несплачений ПДВ іншим платником. Платник, який приймає оподатковувану вигоду з місцем надання вигоди в країні, зроблену іншим платником, або оплачує таку вигоду, несе відповідальність за несплачений податок на цю вигоду, якщо під час продажу або оплати такої вигоди він знав або повинен був або міг знати, що податок, зазначений у фіскальному документі, навмисно не буде сплачено; платник, який надає таку вигоду або отримує плату за неї, навмисно призвів або призведе до ситуації, коли він не зможе сплатити податок, або коли має місце ухилення від сплати податків або шахрайська податкова вигода.

ЗПДВ також визначає звільнення від ПДВ. У § 63 перераховані пільги, які звільняються від оподаткування та підлягають праву на відрахування. Пільги, звільнені від оподаткування, включають, наприклад, доставку товарів до іншої держави-члена, придбання товарів з іншої держави-члена, експорт товарів, послуги, що надаються третім країнам, перевезення осіб та імпорт товарів.

База оподаткування визначається § 36 ЗПДВ. База оподаткування - це все, що платник отримав або має отримати як плату за надані оподатковувані послуги, включаючи акцизний податок, що підлягає сплаті, від особи, для якої надано послугу, або від третьої сторони, після вирахування податку з цього платника оподаткування. До бази оподаткування також включаються інші податки, збори або аналогічні грошові виплати, дотації до ціни, супутні витрати, що покладаються на особу, якій надається оподатковувана вигода, під час її надання та інше.

Супутніми витратами для цілей визначення бази оподаткування є, зокрема, поштові, транспортні, страхові та комісійні витрати. База оподаткування підлягає зменшенню на знижку, якщо вона надається на дату надання оподаткованої послуги. З іншого боку, § 36а ЗПДВ визначає особливі випадки визначення бази оподаткування.

Ставка податку на додану вартість є основною та застосовуються дві знижені ставки. Основна ставка становить 21%, перша знижена ставка – 15% і друга знижена ставка – 10%. ЗПДВ та додатки до нього визначають, які товари та послуги підлягають певній ставці. Для оподаткованої вигоди застосовується ставка податку, що діє на день виникнення податкового зобов'язання. У разі прийнятого платежу за оподатковувану вигоду застосовується ставка податку, застосовна до такої виплати на дату виникнення податкового зобов'язання за прийнятим платежем.

До товарів застосовується базова ставка податку, якщо інше не встановлено законом. Для товарів, зазначених у додатку 3, тепло та холод, застосовується перша знижена ставка податку. Для товарів, зазначених у додатку 3а, застосовується друга знижена ставка податку. Також щодо послуг застосовується базова ставка податку, якщо інше не передбачено законом.

Для послуг, зазначених у додатку 2, застосовується перша знижена ставка податку.

Положення § 47 Закону визначають додаткові правила щодо визначення відповідної ставки податку. Наприклад, у разі імпорту творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату, зазначених у додатку 4, застосовується перша знижена ставка податку. Платник повинен подати податкову декларацію протягом 25 днів після закінчення податкового періоду. Цей обов'язок покладається на нього також у разі відсутності податкового зобов'язання. Податкове зобов'язання має бути погашене у строки, визначені для подання податкової декларації.

Фіксований податок – підвищення порогу та введення 3 діапазонів

Фіксований податок – це сума, яка включає внески на пенсійне страхування, медичне страхування та прибутковий податок. Особи, які провадять господарську діяльність за фіксованою ставкою податку, не повинні подавати податкові декларації або звіти до органів соціального страхування та медичного страхування.

Окрім підвищення порогу для платників ПДВ, також було збільшено поріг фіксованого податку. З 1 січня 2023 року фіксований податок також можуть використовувати особи, які ведуть господарську діяльність, чий дохід від господарської діяльності перевищує 1 000 000 чеських крон на рік, але водночас не перевищує 2 000 000 чеських крон і які не є платниками ПДВ.

У 2023 році ця сума становить 6208 чеських крон, яку необхідно сплатити до 20 числа кожного місяця.

З 2023 року також було підвищено поріг для інших доходів, щоб підтримувати фіксований податок відповідно до § 8 (дохід від капіталу), § 9 (оренда) і § 10 (інший дохід) до 50 000 чеських крон на рік. До 2022 року вихідний поріг становив лише 15 000 чеських крон.

Податковим періодом є календарний місяць. Однак Закон також дозволяє проводити квартальні розрахунки за умови, що оборот платника за попередній календарний рік не перевищував 10 мільйонів чеських крон, платник не є ненадійним платником, не є групою та про зміну податкового періоду повідомляється податковим органом до кінця січня поточного календарного року.

Платник або особа, ідентифікована для цілей ПДВ, зобов'язана вести облік усіх подій, пов'язаних з їх податковими зобов'язаннями з ПДВ, у розбивці за необхідністю для складання податкової декларації або підсумкової декларації.

2.4. Контрольний звіт

Контрольний звіт ПДВ – це податковий звіт, запроваджений у Чеській Республіці 1 січня 2016 року як інструмент протидії податковому шахрайству. Він був запроваджений Законом № 235 від 2004 року про податок на додану вартість. Повідомлення подається кожним платником ПДВ разом із поданою декларацією з ПДВ.

Декларація подається кожним платником ПДВ, який у певний період здійснив операцію, пов'язану з ПДВ (прийняв або здійснив побутову послугу чи оплату щодо неї, скористався правом на відрахування податку). Закони не передбачають будь-яких відступів, тому повідомлення поширюється на всіх платників ПДВ, незалежно від величини їх обороту. Так само і малі підприємці, які стали платниками ПДВ добровільно або не досягають величини обороту, яка зобов'язує їх зареєструватися. Декларацію не зобов'язаний подавати лише платник ПДВ, який у певний період не здійснював операцій з ПДВ.

Контрольний звіт подається в день подання декларації з ПДВ, тобто до 25 числа місяця, що настає за закінченням податкового періоду. Звичайні дрібні операції звітуються в сукупності, подібно до декларації з ПДВ. Окремо перераховуються лише операції більшої вартості та спеціальні операції (передача податкових зобов'язань, торгівля золотом, з іноземними особами та податкові коригування у разі безнадійної дебіторської заборгованості). Для окремих операцій слід надати основну інформацію – ідентифікацію контрагента (здебільшого лише ІПН), вартість операції, структуру та суму ПДВ.

Конкретна інформація про предмет угоди (продаж автомобіля, купівля квитків, підготовка експертного висновку...) не є предметом повідомлення. Вид об'єкта пільги слід зазначати лише у випадку спеціальних операцій, коли відбувається передача податкового зобов'язання. Заяву можна подати лише в електронному вигляді.

Електронне подання поширюється без винятку, тому це стосується і малих підприємців з невеликим оборотом. Кожне подання має бути підтверджено в електронному вигляді під час надсилання або пізніше шляхом доставки роздрукованого підтвердження до податкового органу, щонайпізніше до кінцевого терміну подання заяви.

Простішим технічним засобом електронного підтвердження є використання електронної скриньки даних. Сповіщення можна підтвердити, увійшовши в електронну скриньку даних під час процесу надсилання, або його можна надіслати через електронну скриньку даних як файл XML. Юридичні особи мають електронну скриньку відповідно до Закону, підприємці можуть подати заяву на її встановлення. Чеська пошта (Česká pošta) надає відповідні послуги безкоштовно. Оплачуються лише додаткові послуги та авторизований друк повідомлень. Після встановлення електронної скриньки податкова та інші державні органи можуть зв'язуватися з її власником лише в електронному вигляді. У вхідній скриньці можна налаштувати відправку електронного листа з інформацією про прийняття санкцій у разі неподання контрольного звіту.

У разі неподання платником контрольного звіту у встановлений строк, він згідно із законом зобов'язаний сплатити штраф у розмірі:

- a) 1000 чеських крон, якщо він подає його додатково (після встановленого терміну) без виклику податкового органу,
- b) 10 000 чеських крон, якщо подано протягом іншого періоду після виклику податкового органу,

- c) 30 000 чеських крон, якщо він не подає контрольний звіт після звернення до податкового органу щодо зміни, доповнення або підтвердження даних, наведених у поданому контрольному звіті, або
- d) 50 000 чеських крон, якщо він не подає контрольний звіт протягом додаткового терміну.

Податковий орган зобов'язаний (на додаток до вищезазначеного) накласти санкцію в розмірі до 50 000 чеських крон на кожного, хто на підставі вимоги податкового органу про усунення неточностей не змінить або не доповнить неправильні чи неповні дані іншим контрольним звітом.

Податковий орган зобов'язаний (на додаток до вищезазначеного) накласти санкцію в розмірі до 500 000 чеських крон на будь-кого, хто грубо перешкоджає збору податків через ненадання контрольного звіту.

Закон про ПДВ і нещодавно ухвалені поправки до нього, які набувають чинності з 1 січня 2023 року, подовжують граничний термін згідно з § 101g розд. 2 Закону про ПДВ подавати контрольний звіт з попередніх 5 днів до 17 днів. Термін починається з дати доставки повідомлення в електронну скриньку даних (дата прочитання повідомлення не має значення, а 10-денний термін не застосовується, якщо ми маємо справу з фіктивною доставкою). Поправка також зменшує штраф вдвічі з січня 2023 року відповідно до § 101h, який застосовується до платників, які є фізичними особами або товариствами з обмеженою відповідальністю з одним акціонером - фізичною особою або мають кварталний період розрахунків.

2.5. Несумлінний платник ПДВ

Визначення недобросовісного платника надається платнику ПДВ, який грубо не виконує своїх обов'язків перед податковим органом. Якщо підприємець отримує товари чи послуги, він несе відповідальність за сплату ПДВ податковій інспекції.

2.6. Непорядна особа

У 2017 році запровадили інститут «непорядної особи». Підприємець, який не є платником ПДВ і грубо не виконує свої зобов'язання перед податковим органом, стає несумлінною особою. Якщо згодом він стає платником ПДВ, то також стає несумлінним платником.

2.7. Акцизний податок

Акцизний податок — непрямий, вибірковий податок, який запроваджує держава для регулювання цін на певні товари на ринку. Метою може бути як збільшення надходжень до державного бюджету, так і зменшення кількості проданих товарів, споживання яких вважається шкідливим для особи чи суспільства.

Акцизний податок регулюється Законом № 353 від 2003 року про акцизний податок. Відповідно до Закону акцизним податком є податок на мінеральні масла (нафтопродукти), алкогольні напої, пиво, вино та проміжні продукти, тютюнові вироби. Адмініструванням акцизних зборів займається Митна адміністрація Чеської Республіки.

Предметом оподаткування є вибрана продукція, вироблена на території оподаткування Європейського Союзу або імпортована на територію оподаткування Європейського Союзу. Вибрані продукти є вищезазначеними мінеральні масла, спиртні напої, пиво, вино та проміжні продукти та тютюнові вироби. Хто є платником податків, визначено в §4 Закону про акцизний податок. Загалом, платником податку є юридична чи фізична особа, яка, наприклад, утримує податковий склад, є уповноваженим вантажоодержувачем, зареєстрованим вантажовідправником або виробником, який зобов'язаний стати на податковий облік та сплатити податок у зв'язку із запровадженням зазначеної продукції у вільний податковий

обіг, або у зв'язку з втратою чи зменшенням вартості обраної продукції, що перевозиться під умовним звільненням від оподаткування.

Деякі продукти, зазначені в § 11 Закону про акцизний податок, звільнюються від податку. Винятки стосуються, напр. імпортна продукція, якщо звільнення від оподаткування поширюється на продукцію, що ввозиться в особистому багажі, придбану без оподаткування в умовах надзвичайного та воєнного стану на підставі постанови Ради міністрів, або продукцію, що ввозиться з держав-членів НАТО для потреб збройних сил НАТО та іншої продукції, про яку йдеться в Законі.

Предметом оподаткування є вибрана продукція, вироблена на території оподаткування Європейського Союзу або імпортована на територію оподаткування Європейського Союзу. Зобов'язання задекларувати та сплатити податок у визначений термін виникає, коли вибрані товари вводяться у вільний податковий обіг на податковій території Чеської Республіки. У разі імпорту обраної продукції обов'язок щодо декларування та сплати податку виникає в день виникнення митного боргу.

Податок розраховується шляхом множення бази оподаткування на ставку податку, визначену для даного товару. База оподаткування – це кількість вибраних товарів, виражена в одиницях виміру залежно від виду податків. Наприклад, базою акцизу на пиво є кількість пива, виражена в гектолітрах. Ставка податку також змінюється в залежності від виду товару. Ставка може бути кількісною або вираженою у відсотках. Ставки податку на сигарети є комбінацією відсотка та кількості.

Податковим періодом для окремих товарів, за винятком імпортованих окремих товарів, є календарний місяць. Ремітенти, зобов'язані декларувати та сплачувати податок, подають митному органу податкову декларацію окремо за кожним податком протягом 25 днів після закінчення податкового періоду, у якому виник цей обов'язок, якщо інше не встановлено Законом.

2.8. Документальне підтвердження оподаткування обраної продукції

У Чеській Республіці оподаткування вибраних продуктів, випущених у вільний обіг, має бути документально підтверджено на підставі рахунку-фактури (податкового документа) або документа, що підтверджує продаж, або документа, що підтверджує транспортування вибраних продуктів, уже випущених у вільний обіг. Оподаткування вибраної продукції, яка вже випущена у вільний обіг, потребує документального підтвердження лише у випадку, якщо вона не є продукцією для власного (особистого) користування. Вибрана продукція, випущена у вільний обіг, може перевозитися лише разом із накладною, документом, що підтверджує продаж, документом, що підтверджує транспорт або рішення митниці.

2.9. Податок на прибуток юридичних осіб

Податок на прибуток юридичних осіб також регулюється Законом № 586 від 1992 року про податки на прибуток. Податок на прибуток підприємств зменшує прибуток підприємств.

Предмет податку визначено в § 18a - § 18b ЗПП. Загалом, об'єктом оподаткування є доходи від усіх видів діяльності та майна (наприклад, доходи від здачі в оренду чи продажу майна), якщо інше не передбачено ЗПП. У випадку суспільно корисних організацій (§ 17a ЗПП) об'єктом оподаткування є щоразу доходи від реклами, членських внесків, у вигляді відсотків та орендної плати, за винятком оренди державного майна.

Платниками податку на прибуток підприємств відповідно до § 17 є юридичні особи, організаційні підрозділи державного казначейства, пайові фонди відповідно до закону про інвестиційні компанії та інвестиційні фонди, субфонди акціонерного товариства зі змінним капіталом відповідно з актом про інвестиційні компанії та інвестиційні фонди. Крім того, платником податків також є фонд пенсійної компанії, яким керує пенсійна компанія на підставі Закону про пенсійні накопичення та на підставі Закону про

додаткові пенсійні накопичення, довірчий фонд відповідно до Цивільного кодексу та особа, яка є платник податків відповідно до правової системи держави, згідно з якою він був створений або призначений.

Платники цього податку мають обов'язок реєстрації, що означає, що вони повинні подати заяву про реєстрацію податку на прибуток підприємств до компетентного податкового органу протягом строку, зазначеного в Законі (§ 39a ЗПП).

Також у цьому відношенні розрізняють платників податків, які є податковими резидентами Чеської Республіки, і тих, хто не є резидентами.

Платники податків є податковими резидентами Чеської Республіки, якщо вони мають зареєстрований офіс або правління на території Чеської Республіки, що розуміється як адреса місця, з якого здійснюється управління платником податків.

Податкові резиденти Чеської Республіки сплачують податок як на доходи з джерел на території Чеської Республіки, так і на доходи з джерел за кордоном. Якщо платник податків, який не є юридичною особою, заснований або керується відповідно до законодавства Чеської Республіки, припускається, що він має зареєстрований офіс на території Чеської Республіки.

Податкові нерезиденти - це платники податків, які не мають зареєстрованого офісу на території Чеської Республіки або так передбачені міжнародними договорами. Нерезиденти мають податкові зобов'язання, які застосовуються лише до доходів, отриманих із джерел на території Чеської Республіки.

Деякі види доходів звільняються від податку на прибуток підприємств (§ 19a і § 19b ЗПП). Наприклад, членські внески звільняються на підставі статуту, засновницьких документів, прийнятих профспілковою організацією, політичною партією чи політичним рухом, професійною палатою з факультативним членством, за винятком Торгово-промислової палати Чеської Республіки та Сільськогосподарська палата Чеської Республіки. Крім того, доходи від прощення заборгованості у разі погашення заборгованості або реорганізації, здійсненої на основі окремих правових положень, частки у прибутку мовчазного партнера, якщо вони призначені для доповнення внеску, зменшеного на частку у збитках до початкової суми. Звільнення також поширюється на безоплатний дохід від придбання спадщини чи передачі, безоплатний дохід від публічної колекції, для гуманітарних чи благодійних цілей або прийняття від публічної колекції. Інші винятки визначені Законом. База оподаткування - різниця перевищення доходів, за винятком неоподатковуваних доходів і звільнених з оподаткування доходів, над витратами з дотриманням їх співмірності за предметом і часом у певному податковому періоді; ця різниця виправлена згідно з ЗПП.

З обчисленої таким чином податкової бази або податкового збитку вираховуються статті, що підлягають вирахуванню з податкової бази. Пожертви на суспільне благо потім вираховуються з меншої податкової бази, після чого розраховується податок.

Ставка податку становить 19%. Потім розрахований податок зменшується на податкові відрахування. Наприклад, 18 000 чеських крон за кожного працівника-інваліда або 60 000 чеських крон за кожного працівника з серйозною інвалідністю.

Податковим періодом у випадку податку на прибуток підприємств є календарний рік, фінансовий рік, період від дати злиття або поділу корпорації комерційного права або передачі активів акціонеру до кінця календарного або фінансового року, в якому трансформація або активи набули чинності, або обліковий період, якщо обліковий період перевищує 12 послідовних місяців.

Юридичні особи, як правило, зобов'язані подати податкову декларацію протягом трьох місяців після закінчення податкового року, однак, якщо вони зобов'язані перевірити свою фінансову звітність або їхню податкову декларацію складає та подає податковий консультант, податкова декларація повинна бути подана не пізніше 6 місяців після закінчення податкового року. Довіреність податкового радника повинна бути видана протягом трьох місяців після закінчення податкового періоду, про що також необхідно повідомити податковий орган.

Якщо протягом податкового періоду у платника податку не виникає зобов'язання зі сплати податку, за яким він перебуває на обліку, він зобов'язаний повідомити про це податковий орган у строки подання декларації або податкової декларації.

2.10. Облік юридичних осіб

Кожен підприємець, який провадить господарську діяльність на підставі дозволу чи іншого дозволу на господарську діяльність або внесений до комерційного реєстру, зобов'язаний правдиво відображати свою діяльність у бухгалтерському обліку.

Основні принципи бухгалтерського обліку визначені Законом № 563 від 1991 року про бухгалтерський облік. У ньому зазначаються особи, зобов'язані вести бухгалтерський облік. Підприємці, внесені до комерційного реєстру, ведуть бухгалтерські книги з дня внесення запису до торгового реєстру до дня виключення їх з реєстру. Фізичні особи (які провадять і не провадять господарську діяльність), які добровільно ведуть бухгалтерський облік, зобов'язані вести його з першого дня фінансового року, наступного за роком, у якому вони прийняли таке рішення. Суб'єкти господарської діяльності, об'єднані в об'єднання без статусу юридичної особи, ведуть бухгалтерський облік з першого дня, наступного за періодом, в якому один із учасників об'єднання став суб'єктом, зобов'язаним вести бухгалтерський облік (при розрахунку обороту кожен учасник розглядається окремо, значення обороту не сумуються). Іноземні особи ведуть бухгалтерський облік від дати внесення до комерційного реєстру (якщо вони не підлягають внесенню, вони ведуть бухгалтерські книги від дати початку діяльності на території Чеської Республіки до її завершення на території Чеської Республіки).

Кожне підприємство зобов'язане вести бухгалтерський облік з моменту створення до ліквідації. У бухгалтерських книгах діє правило подвійного запису. Відображаються господарські операції щодо стану та змін активів та інших активів, зобов'язань та інших зобов'язань, а також витрати, доходи та фінансовий результат. Господарські операції обліковуються в тому періоді, з яким вони матеріально і тимчасово пов'язані, тобто в т.зв. обліковий період. Якщо неможливо дотримуватися цього принципу, вони також можуть бути зараховані в період, в якому було виявлено даний фактичний стан. Бухгалтерський облік ведеться згідно з методиками бухгалтерського обліку.

Ведення бухгалтерського обліку може бути передано іншій фізичній або юридичній особі, що, однак, не звільняє суб'єкта від відповідальності за ведення бухгалтерського обліку.

Міністерство фінансів видає Чеські стандарти бухгалтерського обліку. Стандарти визначають принципи обліку операцій, пов'язаних з активами та джерелами їх походження, складання фінансової звітності, методи ведення обліку у разі банкрутства та ліквідації. Крім того, вони визначають процедури інвентаризації та метод складання звіту про рух грошових коштів.

2.11. Дорожній податок

Дорожній податок регулюється Законом № 16 від 1993 року про дорожній податок. До податку на майно входить дорожній податок.

Об'єктом оподаткування дорожнім податком є дорожні транспортні засоби та їх причепа та напівпричепа, які зареєстровані в Чеській Республіці, використовуються в Чеській Республіці та використовуються платниками податків, визначеними законом. Ці платники податків зобов'язані сплачувати податок. Простіше кажучи, це стосується юридичних осіб і фізичних осіб, які здійснюють господарську діяльність. Зокрема, це стосується платників податку на прибуток підприємств, якщо дохід від цієї діяльності не оподатковується податком на прибуток. Виняток стосується використання транспортного засобу для здійснення діяльності громадсько-корисної організації, яка є платником по-

датку на прибуток підприємств. Крім того, це стосується платників податку на доходи фізичних осіб, якщо вони використовують транспортний засіб у підприємницькій діяльності або у безпосередньому зв'язку з його веденням, доходи від якого отримують від самостійної господарської діяльності відповідно до Закону про податок на прибуток.

Транспортні засоби з максимальною вантажопідйомністю понад 3,5 т, призначені виключно для перевезення вантажів і зареєстровані в Чеській Республіці, також обкладаються дорожнім податком.

Не є об'єктом оподаткування спеціальні гусеничні автомобілі та інші транспортні засоби відповідно до окремих положень закону, а також сільськогосподарські та лісогосподарські трактори та причепа та напівпричепа до них та інші спеціальні транспортні засоби відповідно до окремих положень законодавства та транспортні засоби, за якими закріплено спеціальний реєстраційний номер.

Платником податку є особа, яка вписана у реєстраційному документі на транспортний засіб як користувач транспортного засобу. Крім того, платником податку є особа, яка використовує транспортний засіб, у реєстраційному документі якого значиться особа, яка померла, не існує або діяльність якої закрита, або використовує транспортний засіб, користувач якого знятий з обліку транспортних засобів. Роботодавець також є платником податку, якщо він сплачує своєму працівникові еквівалент вартості проїзду за користування легковим автомобілем або його причепом і напівпричепом, якщо податковий обов'язок не покладається на користувача транспортного засобу. Крім того, особа, яка користується транспортним засобом, зареєстрованим і призначеним як резерв у разі мобілізації або перебуває в резерві, та організаційний підрозділ особи з місцезнаходженням або постійним місцем проживання за кордоном. Якщо транспортний засіб перебуває у власності кількох платників податку, вони сплачують податок спільно та нероздільно.

Транспортні засоби, зазначені в § 3 Закону про дорожній податок, звільняються від дорожнього податку. Це, наприклад, транспортні засоби з менш ніж чотирма колесами, внесені до свідоцтва про реєстрацію як категорія L, та їхні причепа та напівпричепа, транспортні засоби дипломатичних представництв і консульських установ, транспортні засоби, що забезпечують лінійне пасажирське сполучення всередині країни, припускаючи, що для цієї мети вони покривають понад 80% від загальної кількості кілометрів у податковому році, транспортні засоби, які використовуються збройними силами, спеціальні прибиральні машини та автомобілі пожежної охорони, які використовуються пожежною командою компанії.

База оподаткування залежить від типу транспортного засобу. Базою оподаткування є об'єм двигуна в см³ для легкових автомобілів, за винятком легкових автомобілів з електроприводом, або сума максимально допустимих навантажень на вісь і кількості осей для напівпричепів, або максимальна допустима маса в тоннах і кількість осей у випадку інших транспортних засобів.

Ставка податку також визначається по-різному. Для легкових автомобілів дорожній податок коливається від 1200 чеських крон (800 куб.см) до 4200 чеських крон (понад 3000 куб.см) на рік. Для інших транспортних засобів податок встановлюється з урахуванням максимально дозволеної маси (повної маси) в тоннах і кількості осей. Вона коливається від 1800 чеських крон (до 1 тонни з 1 віссю) до 50 400 чеських крон (3 осі, понад 36 тонн) на рік. Річна ставка податку визначається для кожного транспортного засобу окремо на підставі даних, внесених до технічних (реєстраційних) документів на транспортний засіб. У випадках, визначених Законом, ставка податку зменшується або збільшується на відсотки.

Податковим періодом є календарний рік. Податкова декларація з дорожнього податку подається не пізніше 31 січня календарного року, що настає за підсумками податкового року. Платник податку сплачує дорожній збір чотирма частками щоквартально до 15 числа квітня, липня, жовтня та грудня.

3. Страхування в Чеській Республіці

Найвищими витратами підприємця на наймання працівників є витрати на заробітну плату, які відносяться на соціальне та медичне страхування та обов'язкове страхування цивільної відповідальності.

Пенсійне страхування та страхування на випадок хвороби базується на принципі регулярної сплати страхових внесків. Кошти Чеської Установи Соціального Страхування (ČSSZ, Česká správa sociálního zabezpečení) відповідно до Закону № 589 від 1992 року про внески на соціальне страхування та внески на державну політику зайнятості зі змінами. Отримані ним у вигляді внесків становлять надходження до державного бюджету.

Закон № 582 від 1991 року про організацію та здійснення соціального забезпечення зі змінами визначає організаційну структуру соціального забезпечення, діяльність Чеської установи соціального страхування, повітових установ соціального страхування та органів державного управління в галузі соціального забезпечення та збору внесків на пенсійне страхування та страхування від хвороби, завдання громадян і роботодавців у здійсненні соціального забезпечення та порядок пенсійного страхування та пенсійного забезпечення, у тому числі провадження у справах про державну соціальну допомогу, виплати у разі матеріальної бідності та соціального забезпечення, а також осіб, які перебувають у більш скрутному становищі. Внески на соціальне страхування включають внески на страхування по старості та інвалідності, страхування на випадок хвороби та внески на державну політику зайнятості.

3.1. Соціальне страхування

Платниками внеску є роботодавці, які є юридичними або фізичними особами, у яких працює хоча б один працівник.

Соціальне страхування, внески на яке сплачує роботодавець працівника, включає внески на страхування на випадок хвороби та внески на державну політику зайнятості. Сплачені внески є доходом державного бюджету. Розмір внеску розраховується на основі відсоткової ставки від бази розрахунку, встановленої для вирішального періоду. Ставки внесків від бази розрахунку складають: 26% у роботодавця, у тому числі 3,3% на страхування на випадок хвороби, 21,5% на пенсійне страхування та 1,2% на державну політику зайнятості. Роботодавець, який наймає не більше 25 працівників (невелика організація), сплачує внески на рахунок відповідної повітової установи соціального страхування, тоді як роботодавець, який наймає більше 25 працівників, вираховує суму нарахованих страхових виплат на випадок хвороби з внесків, які він повинен сплачувати, а різницю сплатити на рахунок відповідної районної установи соціального страхування.

Внески працівника сплачуються за окремі календарні місяці і дата їх сплати припадає на день, визначений роботодавцем як день виплати заробітної плати за відповідний місяць. Якщо така дата не встановлена, внески повинні бути сплачені не пізніше восьми днів після закінчення календарного місяця, за який сплачується внесок.

Роботодавець зобов'язаний сплачувати внески, які зобов'язаний сплачувати працівник, самостійно розраховувати внески, які необхідно сплатити, якщо працівник отримує плату в іноземній валюті, конвертувати зарплату в чеську валюту на основі курсу іноземної валюти, оголошений Національним банком Чеської Республіки, що застосовується в останній день календарного місяця, за який сплачуються внески, сплачувати внески за кожен календарний місяць з кінцевим терміном сплати з 1-го по 20-й день наступного календарного місяця, і того ж дата подання Переліку внесків із зазначенням необхідних даних.

3.2. Пенсійне страхування

Базове пенсійне страхування за віком та втратою працездатності, разом із страхуванням на випадок хвороби, є елементом соціального забезпечення відповідно до Закону № 582 від 1991 року про організацію та здійснення соціального забезпечення з поправками.

Основним нормативно-правовим актом, що визначає право на пенсію за віком та по інвалідності, порядок визначення її розміру та умови виплати, є Закон № 155 від 1995 року про пенсійне страхування, який діє з 1 січня 1996 року.

Відповідно до Закону про пенсійне страхування особи, які охоплені цим страхуванням, мають безпеку в таких життєвих ситуаціях, як старість, інвалідність (непрацездатність) і смерть годувальника. Якщо відповідні критерії відповідають, застраховані особи мають право на отримання виплат із пенсійного забезпечення.

Страхування буває обов'язковим або добровільним.

Обов'язкове страхування

Пенсійному страхуванню за віком та по інвалідності підлягають професійно активні особи, якщо обсяг їхньої оплачуваної діяльності охоплює обов'язок страхування.

Умови підлягання пенсійному страхуванню для працівників та інших груп осіб, які виконують роботу чи подібну діяльність, викладені в Законі № 155 від 1995 року про пенсійне страхування зі змінами.

Пенсійним страхуванням підлягають такі професійно активні особи за умови дотримання певних умов:

- працівники, найняті за договором доручення,
- працівники, найняті на підставі договору про спеціальне завдання, якщо в календарному місяці їхній дохід перевищив 10 000 чеських крон,
- судді,
- члени рад одиниць місцевого самоврядування та рад районів у містах або міських округів міст статуту та столиці, які виконують функції, визначені радою як функції, на які були делеговані члени ради,
- депутати Сейму та сенатори Сенату,
- президент держави, члени уряду, президент, віце-президент та члени Вищої контрольної палати, члени Ради з питань радіо та телебачення, члени Правління Офісу регулювання енергетики (у період з 17 червня 2016 – 31 липня 2017 р., президент Енергетичного офісу), члени Ради Інституту дослідження тоталітарних систем, члени Правління Чеського телекомунікаційного управління, члени Національної бюджетної ради, фінансовий арбітр, заступник фінансового арбітра, омбудсмен, заступник омбудсмена, волонтери соціального захисту,
- особи, які здійснюють опіку над дитиною, або особи, внесені до реєстру осіб, які можуть перебувати у прийомній сім'ї на перехідний період, якщо цим особам виплачується допомога патронатному вихователю відповідно до Закону про соціальний захист дітей,
- направлені на роботу особи, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, і направлені на роботу особи, які відбувають запобіжний захід,
- працівники, які мають трудові відносини, укладені відповідно до іноземного права,
- партнери та довірені особи (jednatelé) товариств з обмеженою відповідальністю та обмежених партнерів командитних товариств, якщо вони виконують для них роботу поза трудовими правовідносинами, а також директори громадських компаній, якщо вони виконують для них роботу поза трудовими правовідносинами,
- довірені особи,
- члени колегіальних органів юридичної особи,
- ліквідатори,
- керівники організаційних одиниць юридичної особи, зареєстрований офіс в країні, з якою Чеська

Республіка не уклала міжнародної угоди про соціальне забезпечення, якщо така одиниця внесена до комерційного реєстру та місце роботи цих керівників постійно знаходиться в Чеській Республіці,

- особи, яким передано комерційне управління на підставі договору представництва (діє до 01.01.2014), фізичні особи, не зазначені вище, за винятком членів рад місцевих органів влади та районних рад міста або міських районів міст статуту і столиця Прага, що виконує функції, які Рада не визначає як функції, які були делеговані членам Правління. Стаж їхнього страхування роботодавець підтверджує трудовою книжкою про пенсію та по інвалідності.

Крім того, самозайняті особи підпадають під пенсійне страхування, якщо вони здійснюють незалежну прибуткову діяльність на території Чеської Республіки та відповідають певним умовам, а також особи, які добровільно беруть участь у пенсійному страхуванні.

Особи, які досягли 18 років, можуть підлягати пенсійному страхуванню в добровільному порядку з 01.01.1996 року, якщо інше не встановлено законом. Повідомлення та облік добровільного пенсійного страхування на випадок інвалідності здійснюється повітовою установою соціального страхування, яка відповідає за місцем постійного проживання громадянина або за місцем зареєстрованого перебування в Чеській Республіці (у випадку іноземця). У випадку осіб, які не мають постійного чи зареєстрованого місця проживання на території Чеської Республіки, заяву про добровільне пенсійне страхування за віком та інвалідністю приймає кожна повітова установа соціального страхування, до якої така особа звертається. Якщо заява про добровільне пенсійне страхування за віком та по інвалідності подана в період, коли вже розпочато провадження по призначенню пенсії, провадження щодо сплати внесків є компетентним у районній установі соціального страхування, до якої подано заяву про призначення пенсії. З 01.01.2012 року звернутись за добровільним пенсійним страхуванням можна не пізніше кінця дня, що безпосередньо передує даті набуття права на пенсію за віком.

Добровільне страхування за віком та по інвалідності можливе за умови: перебування на обліку служби зайнятості як претендента на роботу; систематична підготовка до майбутньої професії у формі середньої або вищої освіти в Чеській Республіці або за кордоном; прибуткова діяльність за кордоном після 31 грудня 1995 року, що виконує довгострокову волонтерську роботу на підставі договору, укладеного з делегуючою організацією; діяльність, яка здійснюється в Чеській Республіці для іноземного роботодавця; перебування в якості депутата Європейського парламенту, обраного в Чеській Республіці; перебування за кордоном, якщо дана особа виїхала до місця відрядження для роботи за кордоном або проходження іноземної служби разом із дружиною чи зареєстрованим партнером, який є державним службовцем відповідно до Закону про державну службу, або іншим працівником державного організаційного підрозділу, з згоду відповідної державної організаційної одиниці і не є працівником або особою, яка є самозайнятою особою, або не є особою, яка займається подібною діяльністю згідно з правилами іншої країни, до якої його/її дружина або зареєстрований партнер був делегований для роботи або проходити іноземну службу; у такій ситуації внесок може сплачувати роботодавець чоловіка або зареєстрованого партнера; добровільне страхування - без пояснення причини.

Період страхування

Для визначення необхідного страхового стажу має значення лише рік досягнення пенсійного віку. Застрахованій особі, яка не має необхідного страхового стажу на день досягнення пенсійного віку, пенсія на цей день не може бути призначена. Крім того, пенсія може бути призначена лише з більш пізньої дати, для якої вже нараховано необхідний страховий стаж.

Страховий стаж, необхідний для набуття права на пенсію за віком особам, які досягли пенсійного віку у 2018 році, становить не менше 34 років або 30 років без урахування страхового стажу. Для осіб, які у 2018 році досягли віку, що перевищує пенсійний вік чоловіка на 5 років тієї самої дати народження, достатньо не менше 20 років або 15 років без сплати внесків. Якщо особа досягла 65 років, вона набуває право на пенсію за віком за наявності умов для набуття права на пенсію по інвалідності. Страховий стаж підтверджується карткою пенсійного страхування.

3.3. Страхування на випадок хвороби

Метою страхових виплат на випадок хвороби є забезпечення матеріальної безпеки професійно активних людей, коли вони через хворобу або материнство на короткий час втрачають право на заробіток.

Стосовно працівників страхування на випадок хвороби вказано в Законі та є обов'язковим. Самозайняті особи підлягають страхуванню на випадок хвороби на добровільній основі.

У страхуванні на випадок хвороби не має значення, чи є працівник громадянином Чеської Республіки чи іншої країни. Страхуванням на випадок хвороби можуть бути лише особи, які працюють на території Чеської Республіки у роботодавців, заснованих на території Чеської Республіки.

Працівники, які працюють у роботодавців, які не зареєстровані на території Чеської Республіки, підлягають страхуванню в Чеській Республіці, якщо роботодавець зареєстрований на території країни ЄС або на території держави, з якою Чеська Республіка уклала міжнародний договір на соціальне забезпечення.

Страхування на випадок хвороби є обов'язковим для найманих працівників (включаючи військово-службовців збройних сил і підрозділів охорони) і добровільним для самозайнятих осіб.

Страхування на випадок хвороби є обов'язковим для працівника (за винятком працівника, який виконує роботу за договором про певну роботу), якщо він відповідає умовам, викладеним у Законі про страхування на випадок хвороби. Це дві основні умови, а саме виконання роботи на території Чеської Республіки та працевлаштування на основі трудових правовідносин або трудових відносин, де підставою для страхування на випадок хвороби є дохід у розмірі 3500 чеських крон.

Якщо застрахована особа стала причиною тимчасової непрацездатності внаслідок умисної участі в бійці або безпосередньо внаслідок сп'яніння чи вживання наркотичних чи психотропних речовин, або вчинення умисного злочину чи умисного правопорушення, вона має право на лікарняну допомогу у розмірі половини суми за календарний день незалежно від наявності членів сім'ї.

Право на допомогу по хворобі не має застрахована особа, яка умисно призвела до тимчасової непрацездатності. Застрахована особа не має права на допомогу у зв'язку з хворобою також у випадку, коли тимчасова непрацездатність або карантин виникли під час втечі з місця ув'язнення або з місця позбавлення волі.

Покриття

Суб'єктивний обсяг страхування на випадок хвороби визначає, які особи можуть бути охоплені страхуванням на випадок хвороби. Відповідно до Закону № 187 від 2006 року про страхування на випадок хвороби, страхуванням охоплюються особи, які відповідають умовам страхування на випадок хвороби.

Умови медичного страхування на випадок хвороби

Працівники підлягають страхуванню на випадок хвороби, якщо вони працюють на території Чеської Республіки. Однак, якщо працівник тимчасово працює за межами території Чеської Республіки, це не впливає на його страхування. Також застраховані працівники, які працюють за кордоном для роботодавця, що знаходиться на території Чеської Республіки, якщо постійне місце роботи знаходиться за кордоном і вони не підлягають обов'язковому пенсійному страхуванню за віком та інвалідністю відповідно до нормативних актів країни, в якому вони постійно працюють і мають постійне перебування на території Чеської Республіки чи іншої країни-члена ЄС. Цей принцип застосовується в ситуаціях, коли міжнародна угода про соціальне забезпечення або Регламент (ЄС) 883/2004 Європейського Парламенту та Ради або Регламент ЄЕЗ 1408/71 (далі - міжнародна угода) не передбачає іншого.

Друга умова – мінімальний рівень доходу (ліміт доходу – 2500 чеських крон; планується його підвищення в залежності від середньої зарплати).

У випадку невеликої зайнятості, тобто зайнятості, де визначена сума доходу, що береться до уваги, є нижчою за 2500 чеських крон, або коли сума доходу взагалі не визначена, працівник застрахований у ті місяці, коли його або її дохід, який необхідно взяти до уваги, становить щонайменше 2500 чеських крон.

Працівники також підпадають під страхування, якщо працівник протягом календарного місяця виконував декілька дрібних робіт у одного роботодавця, а сума доходу від цього становила щонайменше 2500 чеських крон протягом календарного місяця.

Працівники, найняті за контрактом на певну роботу, застраховані, якщо їхній дохід перевищує 10 000 чеських крон. Працівники також підпадають під страхування, якщо вони виконують кілька контрактів на конкретну роботу протягом календарного місяця з тим самим роботодавцем, якщо сума доходу від цього за календарний місяць перевищує 10 000 чеських крон.

Працівники, які працюють за контрактом

Страхування на випадок хвороби також є обов'язковим для працівників, які працюють за контрактом (за наявності певних умов).

Працівник за контрактом – це працівник роботодавця, зареєстрований офіс якого знаходиться за межами території Європейського Союзу або країни, з якою Чеська Республіка має міжнародну угоду про соціальне забезпечення, якщо він працює в Чеській Республіці на роботодавця, що базується в Чеській Республіці (так званий роботодавець контрактник).

Працівник, який працює за контрактом, охоплюється з дати, коли він або вона починає працювати у роботодавця за контрактом, до дати, коли робота для цього роботодавця завершена.

Іноземні працівники

Під іноземним працівником розуміється працівник, який працює на території Чеської Республіки в іноземного роботодавця, тобто роботодавця, заснованого на території держави, з якою Чеська Республіка не уклала міжнародної угоди про соціальне забезпечення або яка не застосовує регламент ЄС щодо координації систем. Іноземний працівник може бути застрахований у Чеській Республіці лише за власним бажанням, тобто добровільно.

Покриття добровільним страхуванням на випадок хвороби згідно з § 10 розд. 8 Закону № 187 від 2006 року про страхування на випадок хвороби зі змінами, можливо, якщо іноземний працівник відповідно до § 6 розд. 3 цього Закону також добровільно покривається пенсійним страхуванням за віком та інвалідністю згідно з § 6 розд. 1 букв. е) Закон № 155 від 1995 року про пенсійне страхування зі змінами.

Страхування на випадок хвороби покриває з моменту подання заяви, не раніше ніж з дати подання заяви. Разом із заявою необхідно надати відповідний документ, що підтверджує наявність і тривалість трудових правовідносин або відносин аналогічного характеру з іноземним роботодавцем (як правило, трудовий договір). Подання заявки тягне за собою подальші зобов'язання іноземного роботодавця.

Не покривається страхуванням на випадок хвороби

Страхування на випадок хвороби не покриває:

- працівники, які працюють на території Чеської Республіки для роботодавців, які користуються дипломатичними привілеями та імунітетом, якщо вони застраховані в іншій країні,
- працівники, які працюють у Чеській Республіці на міжнародні організації, якщо вони застраховані через цю міжнародну організацію та письмово повідомили орган страхування на випадок хвороби, що з цієї причини вони не бажають бути застрахованими в Чеській Республіці; працівники подають цю декларацію до органу страхування на випадок хвороби через міжнародну організацію, в якій вони працюють,
- особи, які не є громадянами Чеської Республіки або громадянами Європейського Союзу, які працюють у Чеській Республіці без дійсного дозволу на проживання на території Чеської Республіки згідно з окремими постановами (Закон № 326 від 1999 року про проживання іноземців на території ЧР).

Допомога

У рамках страхування на випадок хвороби виплачуються чотири види допомоги: допомога на випадок хвороби, допомога по догляду, компенсаційна допомога під час вагітності та пологів і допомога по вагітності та пологах.

Самозайняті особи та іноземні працівники, якщо вони сплачують внески на страхування від хвороби, мають право на допомогу у зв'язку з хворобою та допомогу по вагітності та пологах.

Виконання умов для надання допомоги оцінюється окремо для кожного страхування на випадок хвороби. У разі збігу прав на ту саму допомогу за кількома видами діяльності, які охоплюються страхуванням на випадок хвороби, надається лише одна допомога, яка розраховується на основі доходу, отриманого за всіма видами праці (за винятком компенсаційної допомоги під час вагітності та пологів).

Усі страхові виплати на випадок хвороби виплачуються повітовими установами соціального страхування.

3.4. **Обов'язки роботодавця**

Відповідну установу соціального страхування (повіту, Праги, муніципалітету) необхідно проінформувати про страхування на випадок хвороби шляхом подання відповідної форми Заяви про прийняття (завершення) роботи (Oznámení o nástupu do zaměstnání (skončení zaměstnání)).

Роботодавці можуть подати цю заявку:

- у паперовій формі, заповнивши Заяву про прийняття (завершення) роботи на бланку Чеської Установи Соціального Страхування,
- в електронному вигляді через VREP у форматі GovTalk (запис даних у форматі XML),
- у формі електронного повідомлення, надісланого до електронної скриньки даних компетентної установи соціального страхування (повіт, Прага і місто Брно), альтернативно до електронної скриньки даних Чеської установи соціального страхування (назва електронної скриньки даних: e-Podání ČSSZ, ID 5ffu6xk). Електронна заявка містить записи ООН в електронному вигляді в .xml.

Повідомлення від імені працівника подається його роботодавцем.

3.5. **Страхування на випадок хвороби самозайнятих осіб**

Фізичні особи, які провадять господарську діяльність (самозайняті особи), оформляють страхування на випадок хвороби самостійно. Це добровільно. Оскільки страхування на випадок хвороби не є обов'язковим, багато підприємців його не сплачують і тому не мають права на допомогу у зв'язку з хворобою, допомогу по вагітності та пологах, допомогу по вагітності та пологах для чоловіків та допомогу по догляду.

Фізична особа, яка займається господарською діяльністю, підлягає страхуванню на випадок хвороби, якщо сукупно виконуються такі умови:

- здійснює незалежну прибуткову діяльність на території Чеської Республіки або за її межами, але на підставі дозволу згідно із законодавством Чеської Республіки. Це стосується ситуацій, коли застосовне право не регулюється міжнародною угодою про соціальне забезпечення або Регламентом (ЄС) № 883/2004 Європейського парламенту та Ради про координацію та Регламентом (ЄС) № 987/2009 Європейського Парламенту та Ради,
- зареєструвався на страхування на випадок хвороби за допомогою відповідної форми та сплачує премію принаймні в мінімальному розмірі та у визначені дати.

Самозайнята особа після узгодження з відповідним районним закладом соціального страхування може сплачувати внески за період, довший за місяць, але завжди наперед і не пізніше кінця календарного року. Внески, які були сплачені після погодження з відповідним районним закладом соціального страхування для майбутніх виплат, не можуть бути додатково збільшені.

Якщо страховий внесок на випадок хвороби було сплачено після закінчення терміну сплати або було сплачено в меншій сумі, страхове покриття на випадок хвороби закінчується, і, таким чином, сплачена премія стає переплатою, пов'язаною із закінченням терміну страхування на випадок хвороби. Повітова установа соціального страхування повертає переплату, якщо немає іншої заборгованості перед

повітовою установою соціального страхування чи Чеською установою соціального страхування. Уповноважена районна установа соціального страхування, повертаючи таку переплату або її частину, або зараховуючи таку переплату в рахунок непогашеної суми до компетентної установи соціального страхування, повинна повідомити про дату та причину закінчення терміну страхування на випадок хвороби до закінчення восьмого числа другого календарного місяця, наступного за місяцем, у якому закінчився термін страхування. Переплата, виявлена у зв'язку із закінченням строку страхування на випадок хвороби, повинна бути повернута районним органом соціального страхування протягом одного місяця з дня виявлення переплати.

Закінчення терміну страхування на випадок хвороби самозайнятої особи

Термін дії страхування на випадок хвороби самозайнятої особи закінчується:

- у день, коли вона повідомила про звільнення від страхування на випадок хвороби, але не раніше дня, коли було подано інформацію про звільнення,
- першого числа календарного місяця, за який внесок не сплачено у строк, визначений окремими нормами закону, або внесок сплачено цього числа в розмірі, нижчому від належної суми,
- у зв'язку з початком відбування покарання,
- у день, коли виникли обставини згідно з § 10 розд. 6 Закону про пенсійне страхування та страхування на випадок непрацездатності, тобто, наприклад, припинення самостійної трудової діяльності, закінчення терміну дії дозволу на її здійснення.

3.6. Контроль платника внеску

Повітові установи соціального страхування є територіальними підрозділами Чеської Установи Соціального Страхування, які виконують завдання у сфері соціального страхування на даній території. Контрольні підрозділи здійснюють методичну та інструктивну підтримку суб'єктів контролю; здійснюють контроль за виникненням та припиненням страхових відносин; контролює виконання роботодавцями завдань та обов'язків у сфері страхування на випадок хвороби; перевірити облік, який ведуть роботодавці для цілей страхування працівників на випадок хвороби та пенсійного забезпечення; контролюють правильність визначеного розміру сплачених внесків та дотацій до внесків, у тому числі правильність утримання нарахованої (виплаченої) компенсації заробітної плати за період тимчасової непрацездатності, визначеної на підставі окремих положень законодавства; в рамках інспекційної діяльності також перевіряють правильність визначеного роботодавцем розміру компенсації заробітної плати за період тимчасової непрацездатності (карантину).

Перед початком перевірки лікарняна страхова компанія листом (мінімум за 2 тижні) повідомляє платника страхових внесків про дату початку перевірки. Перевірка проводиться у платника страхових внесків або в місці, найбільш доцільному для проведення перевірки, в обсязі, необхідному для досягнення її мети.

3.7. Пенсія

Пенсія по інвалідності – це виплата, призначена для заміщення доходу особи, якщо стан її здоров'я не дозволяє їй працювати чи займатися іншою оплачуваною діяльністю або коли її працездатність істотно обмежена. Це один із чотирьох типів пільг, які надаються громадянам відповідно до Закону № 155 від 1995 року про пенсійне страхування.

Право на пенсію по інвалідності має особа, яка має одну з трьох груп інвалідності та має необхідний страховий стаж. Умова про страховий стаж не вимагається, якщо інвалідність стала наслідком нещасного випадку на виробництві (професійного захворювання).

Особа стає непрацездатною, якщо її здатність виконувати безперервну діяльність, яка приносить прибуток, зменшилася щонайменше на 35% внаслідок довготривалого несприятливого стану здоров'я або коли внаслідок інвалідності вона лише здатна безперервно працювати в дуже виняткових умовах.

Умовою наявності страхового стажу для призначення пенсії по інвалідності є менше 1 року для застрахованих осіб віком до 20 років; від 20 до 22 років - 1 рік; від 22 до 24 років - 2 роки; від 24 до 26 років - 3 роки; від 26 до 28 років - 4 роки; старше 28 років - 5 років.

Страховий стаж, необхідний для набуття права на пенсію по інвалідності, визначається виходячи з періоду до настання інвалідності (непрацездатності). У випадку застрахованої особи віком понад 28 років враховуються останні десять років перед настанням непрацездатності. У випадку застрахованої особи віком понад 38 років необхідний страховий стаж для набуття права на пенсію по інвалідності також досягається, якщо цей стаж виповнився протягом останніх 20 років перед настанням непрацездатності, а також необхідний страховий стаж 10 років. Умова наявності необхідного страхового стажу для отримання права на пенсію по інвалідності вважається виконаною також, якщо цей стаж виконано протягом будь-якого десятирічного періоду, який закінчився до настання інвалідності (непрацездатності); однак у випадку застрахованої особи віком до 24 років необхідний страховий стаж становить два роки.

Умови набуття права на пенсію

Застрахована особа має право на пенсію, якщо вона не досягла 65 років або пенсійного віку, якщо вік виходу на пенсію перевищує 65 років і вона досягла:

- а) непрацездатна особа, яка має необхідний страховий стаж, якщо на момент настання непрацездатності вона не відповідала умовам для набуття права на пенсію за віком згідно з § 29, або, якщо пенсія за віком була призначена відповідно до § 31, якщо він не досяг пенсійного віку, або
- б) непрацездатність внаслідок нещасного випадку на виробництві.

Застрахована особа визнається непрацездатною, якщо її працездатність знизилася не менш як на 35% внаслідок тривалого несприятливого стану здоров'я.

Якщо працездатність застрахованої особи знизилася:

- а) не менше 35% і не більше 49%, встановлюється перша група інвалідності,
- б) не менше 50% і не більше 69%, встановлюється друга група інвалідності,
- в) не менше ніж на 70%, встановлюється третя група інвалідності.

Під працездатністю розуміється здатність застрахованої особи виконувати професійну роботу, яка відповідає її фізичним, сенсорним і розумовим здібностям, з урахуванням її освіти, досвіду та знань, а також попередньої оплачуваної роботи. Під зниженням працездатності розуміється зниження здатності виконувати оплачувану роботу внаслідок обмеження фізичних, сенсорних і розумових здібностей порівняно зі станом застрахованої особи до виникнення тривалого несприятливого стану здоров'я.

При встановленні зниження працездатності враховується стан здоров'я застрахованої особи, документально підтверджений результатами медичних оглядів; враховуються:

- а) чи маємо ми справу з інвалідністю, яка постійно впливає на здатність працювати,
- б) чи стабілізувався стан здоров'я,
- в) чи і як застрахована особа звикла до своєї інвалідності,
- г) здатність застрахованої особи перекваліфікуватися на інший вид оплачуваної роботи, ніж до цього часу виконано,
- д) можливість використовувати збережену працездатність у разі зниження працездатності не менше ніж на 35% і не більше 69%.
- е) у разі зниження працездатності щонайменше на 70%, також чи здатна застрахована особа працювати в абсолютно виняткових обставинах.

Під інвалідністю для визначення зниження працездатності розуміють сукупність усіх порушень функцій, які з нею пов'язані.

Стабілізований стан здоров'я (розділ 4, буква b) означає стан здоров'я, який стабілізувався на рівні, що дозволяє застрахованій особі виконувати оплачувану роботу без погіршення здоров'я під впливом такої роботи; підтримання стабільного стану здоров'я також може залежати від дотримання певного лікування або обмежень у виконанні роботи.

Застрахованій особі відомо про свою інвалідність (розділ 4, буква c), якщо вона набула або відновила здібності та навички, які дозволяють їй разом із її фізичними, сенсорними та розумовими здібностями виконувати оплачувану роботу без погіршення здоров'я як результат такої діяльності.

Ступінь зниження працездатності у відсотках визначається в цілих числах.

Необхідний страховий стаж для набуття права на пенсію по інвалідності визначається виходячи з періоду до настання непрацездатності. У випадку застрахованої особи віком понад 28 років враховуються останні десять років перед настанням непрацездатності. У випадку застрахованої особи вище 38 років необхідний страховий стаж для набуття права на пенсію по інвалідності також є дотриманим, якщо цей стаж досягнуто протягом останніх 20 років перед настанням непрацездатності, а необхідний страховий стаж становить 10 років. Умова про наявність страхового стажу, необхідного для набуття права на пенсію по інвалідності, вважається виконаною також, якщо цей стаж досягнуто протягом будь-якого десятирічного періоду, що закінчився до настання інвалідності (непрацездатності); у випадку застрахованої особи віком до 24 років необхідний страховий стаж становить два роки.

З метою виконання умови наявності необхідного страхового стажу для набуття права на пенсію по інвалідності період страхування також є періодом страхування осіб, зазначених у § 5 розд. 2 буква а), а також період навчання в середній чи вищій школі в Чеській Республіці до 18 років, але не раніше після закінчення обов'язкової школи, і після 18 років протягом перших 6 років навчання. Положення § 12 розд. 1 речення друге застосувати відповідно.

Пенсія по інвалідності складається з двох частин – основної пенсії та процентної пенсії. База для обчислення пенсії по інвалідності є єдиною для всіх виплат, а відсоток визначається індивідуально і залежить від тривалості страхового стажу, доходу до настання непрацездатності та ступеня втрати працездатності.

Розмір пенсії по інвалідності

Розмір основи вимірювання пенсії по інвалідності становить 9% середньомісячної заробітної плати.

Розмір відсоткового розміру пенсії за кожний рік страхового стажу становить:

- а) 0,5% бази нарахування на місяць, якщо йдеться про пенсію по інвалідності I групи,
- б) 0,75% бази нарахування на місяць, якщо йдеться про пенсію по інвалідності II групи,
- в) 1,5% бази нарахування на місяць, якщо йдеться про пенсію по інвалідності III групи,

положення § 33 розд. 2 друге та третє речення та § 34 розд. 1 друге речення застосовується таким же чином. При зміні групи інвалідності розмір пенсії перераховується і застосовується з дня якій змінено групу інвалідності. Новий розмір пенсії визначається як добуток пенсії, нарахованої на день, що передує дню зміни групи інвалідності, на коефіцієнт, обчислений як частка відсоткової ставки бази нарахування за кожний повний рік періоду сплати внесків і періоду без сплати внесків, зазначеного в пункті 2, що відповідає новій групі інвалідності, та відсоткова ставка бази розрахунку за кожний повний рік періоду сплати внесків і періоду без сплати внесків, зазначеного в пункті 2, який застосовується до поточної групи інвалідності. Коефіцієнт, про який йдеться у першому реченні, визначається з точністю до 4 знаків після коми.

Доданий період

Для цілей визначення розміру пенсії у відсотковому розмірі відповідно до розділу 2, для періодів сплати внесків і періодів без внесків, зазначених у § 11 і § 13 розд. 1, у межах, визначених у розділі 5, також вважається доданим періодом, який є періодом від дати набуття права на пенсію по інвалідності до дати досягнення пенсійного віку, зазначеного в § 32; для жінок враховується вік виходу на пенсію, встановлений для жінок, які не виховали дітей, а для чоловіків – береться вік виходу на пенсію, встановлений для

жінок з однаковою датою народження, які не виховували дітей. Але донарахований строк не враховується, якщо непрацездатність настала внаслідок умисного ушкодження здоров'я, яке застрахована особа заподіяла собі сама або дозволила собі заподіяти, або ушкодження здоров'я застрахованої особи внаслідок умисного вчинення злочину.

Доданий період враховується

- a) повністю, якщо період від 18 років до набуття права на пенсію покривається періодом чеського страхування, або якщо непрацездатність стала результатом нещасного випадку на виробництві, або якщо період не покривається за чеським страхуванням менше одного року, якщо непрацездатність настала до того, як застрахованій особі виповнилося 28 років, ніж два роки, якщо непрацездатність настала після того, як застрахованій особі виповнилося 28 років і до того, як застрахованій особі виповнилося 40 років, ніж 3 роки, якщо непрацездатність настала після досягнення застрахованою особою 40 років,
- b) у зменшеному обсязі, якщо умови, зазначені в пункті a), не виконуються; у цьому випадку доданий період скорочується по відношенню до тривалості періодів сплати внесків і періодів без сплати внесків, які покриваються чеським страхуванням у період від 18 років до моменту виникнення права на пенсію по інвалідності, а також періоду, який минув з досягнення 18 років до дня виникнення права на пенсію по інвалідності, а після цього скорочення кількість днів донарахованого стажу округлюється до цілих днів до вищого значення.

Для цілей визначення тривалості доданого періоду страховим стажем також вважається період навчання в середній чи вищій школі Чеської Республіки після 18 років протягом перших 6 років навчання.

З 1 січня 2018 року страховий стаж без внесків дорівнює тривалості періоду допомоги у випадку післяпологового догляду за батьками в період після припинення оплачуваної діяльності, яка покривається страхуванням на випадок хвороби. З 1.02.2018 року період військової служби не зараховується до страхового періоду без внесків, крім випадків, коли це стосується професійних військовослужбовців або військовослужбовців запасу. Він може бути врахований як страховий період без внесків тільки в тому випадку, якщо це період, який зараховується до 30.06.2016 року.

3.8. Медичне страхування

Медичне страхування покриває основні медичні послуги. Усі наймані працівники, самозайняті особи та особи без оподаткованого доходу, які постійно проживають у Чеській Республіці, зобов'язані сплачувати внески. Частина внесків за працівників сплачує роботодавець, а частину утримує із заробітної плати працівника. Страхові внески сплачуються медичним страховим компаніям, а не до державного бюджету.

4. Трудове право

4.1. Трудові відносини

За характером роботи, для виконання якої наймаються працівники, трудові відносини можна поділити на трудові договори та цивільно-правові договори. Найпоширенішими є трудові відносини, засновані на трудовому договорі. Працівник, прийнятий на роботу за трудовим договором, виконує роботу у роботодавця згідно з інструкцією роботодавця про оплату праці. Трудові відносини укладаються на підставі трудового договору, або призначення. Порядок встановлення трудових відносин передбачено §33 і §37 Кодексу законів про працю. Роботодавець зобов'язаний доручати працівникові роботу відповідно до трудового договору, виплачувати йому винагороду за виконану роботу, створювати умови для успішного виконання ним трудових завдань. Працівник зобов'язаний виконувати роботу відповідно до

вказівок роботодавця відповідно до трудового договору та тижневого графіка робочого часу та виконувати свої обов'язки згідно з трудовими відносинами §38 Кодексу законів про працю.

Трудові відносини укладаються на невизначений термін, якщо трудовий договір чітко не визначає їх тривалість у §39 Кодексу законів про працю. Трудовий договір може передбачати випробувальний термін не більше трьох місяців §35 КЗпП. Трудові відносини, встановлені на підставі трудового договору, виникають у день, зазначений у трудовому договорі як день початку роботи §36 КЗпП. Трудові відносини укладаються між роботодавцем і працівником, як правило, на визначену тижневу тривалість робочого часу (робочий час становить максимум 40 годин на тиждень).

Скорочена тривалість робочого часу може бути погоджена між роботодавцем і працівником на прохання працівника за станом здоров'я або з інших поважних причин, якщо це можливо з точки зору роботи підприємства роботодавця. Працівник із скороченою тривалістю робочого часу має право на оплату праці відповідно до меншої тривалості робочого часу.

КЗпП в основному передбачає три види трудових відносин: основні трудові відносини, паралельні трудові відносини та додаткові трудові відносини. Основні трудові відносини — це відносини, за яких працівник працює повний встановлений законом робочий час, тобто зазвичай 40 годин на тиждень (винятки стосуються, наприклад, працівників, які працюють у шахтах).

Роботодавець не може заборонити працівнику одночасно виконувати роботу в іншого роботодавця (за винятком так званого положення про неконкурентність, яке забороняє працівнику провадити господарську діяльність у сфері діяльності роботодавця без згоди роботодавця або виконання роботи для іншої компанії, що працює в тій же сфері, що і його роботодавець). Повний робочий день, що зазвичай означає 40 годин на тиждень, працівник може працювати лише на одного роботодавця.

Якщо працівник працює за основними трудовими відносинами (тобто 40 годин на тиждень), а також працює за наступними трудовими відносинами з меншим робочим часом, другі трудові відносини є так званими додатковими трудовими відносинами. Додаткові трудові відносини завжди повинні укладатися на менший робочий час.

У випадку додаткових трудових відносин застосовуються інші правові норми, ніж у випадку основних або паралельних трудових відносин. Найбільш принципова відмінність полягає в способі припинення додаткових трудових відносин, оскільки працівник і роботодавець можуть припинити їх у будь-який час без пояснення причини - а термін попередження становить 15 днів. Цей період починається з дня, коли повідомлення про розірвання доставлено іншій стороні. Якщо роботодавець попереджає про припинення додаткових трудових відносин, роботодавець не зобов'язаний пропонувати працівникові іншу підходящу роботу. У разі припинення додаткових трудових відносин також не застосовуються так звані захисні періоди, протягом яких роботодавець не може припинити трудові відносини (наприклад, хвороба).

4.2. Договори про виконання робіт поза трудовими відносинами

При здійсненні своєї діяльності роботодавець має використовувати в першу чергу працівників, найнятих за трудовим договором. У договорах про виконання роботи поза трудовими відносинами (цивільно-правових договорах) роботодавець не зобов'язаний розподіляти робочий час працівника. Працівник несе відповідальність перед роботодавцем за будь-яку шкоду, заподіяну ним під час виконання своїх завдань або в прямому зв'язку з ними §250 КЗпП. Розмір винагороди за цивільно-правовим договором та умови її надання визначаються договором доручення або контрактом на конкретну роботу §138 КЗпП.

На підставі укладених цивільно-правових договорів працівники в першу чергу зобов'язані виконувати роботу належним чином, відповідно до своїх сил, знань і навичок, виконувати видані відповідно до законодавства розпорядження керівників і співпрацювати з іншими працівниками, використовувати

робочий час і виробничі ресурси для виконання покладених на них завдань, а також належне виконання покладених на них завдань, дотримання законодавства щодо виконуваної ними роботи; дотримуватися інших правових норм, що стосуються їх роботи, за умови належного ознайомлення з ними, належним чином розпоряджатися коштами, наданими їм роботодавцем, охороняти та захищати майно роботодавця від пошкодження, втрати, знищення та зловживань, а також утримуватися від дій, які суперечать законним інтересам роботодавця.

Роботодавець може укласти з працівником контракт на конкретну роботу відповідно до §75 Кодексу законів про працю або договір доручення відповідно до §76 Кодексу законів про працю. Обсяг робіт, передбачених договором про виконання конкретних робіт, не може перевищувати 300 годин протягом календарного року. До обсягу робіт також включається час роботи, виконаної працівником у тому самому календарному році за іншим договором про конкретну роботу. У договорі підряду на конкретну роботу має бути визначений термін, на який укладається договір. Роботодавець може укласти договір підряду з фізичною особою також, якщо обсяг роботи не перевищує 300 годин у тому самому календарному році. На підставі договору доручення не можна виконувати роботи в обсязі, що перевищує в середньому половину встановленого тижневого робочого часу. Договір доручення повинен бути укладений роботодавцем у письмовій формі під страхом недійсності; один примірник договору видається працівнику. Якщо спосіб розірвання договору доручення не узгоджено, він може бути розірваний за згодою сторін у погоджений ними день; його можна розірвати в односторонньому порядку з будь-якої причини з 15-денним періодом повідомлення, який починає відраховуватися з дати доставки повідомлення іншій стороні. Припинення договору доручення з негайним набранням чинності може, однак, бути домовленим лише у випадках, коли можливо припинити трудові відносини з негайним набранням чинності.

4.3. Тимчасова робота, випадкова робота, робота вдома

Наведені вище неофіційні назви (але поки що часто вживані) зазвичай означають юридичні та трудові відносини на короткий проміжок часу. На практиці це означає працевлаштування працівника в одну з форм трудових відносин або на підставі трудових договорів, що виконуються поза трудовими відносинами (різні випадкові роботи, разові нерегулярні роботи, дрібні роботи тощо).

Положення трудового законодавства не вживають термін «тимчасовий працівник», а тому студента чи пенсіонера слід сприймати з точки зору положень трудового законодавства як будь-яку іншу фізичну особу (працівника).

Правові можливості працевлаштування фізичних осіб у рамках підлеглої праці впливають із КЗпП - трудові відносини на певний строк, договір доручення чи договір про виконання конкретної роботи, або з Цивільного кодексу - укладення безіменного договору чи договору поручення. Податкове законодавство не передбачає жодних спеціальних положень щодо оподаткування «тимчасових працівників», і їхній дохід зазвичай, з точки зору його природи, належить до доходу від залежної діяльності, як це визначено в §6 Закону 586/1992. Працівники, прийняті на нерегулярні випадкові роботи, виконують обумовлену трудовими відносинами роботу лише зрідка та нерегулярно, залежно від потреб роботодавця та на його прохання.

Домашній працівник – дистанційний працівник – це працівник, який залишається у трудових відносинах і не працює за місцем роботи роботодавця, а виконує погоджену роботу вдома в робочий час, який він сам встановлює. Робота вдома повинна бути погоджена з працівником і не може бути змушена це робити.

Можливість мати та водночас «не мати» працівника впливає з §42 Кодексу законів про працю, який дозволяє тимчасове переведення працівника для виконання іншої роботи для іншої юридичної чи фізичної особи. Крім того, КЗпП дозволяє працевлаштування зовнішніх працівників у формі найму че-

рез агентство з працевлаштування, що визначено в §2 КЗпП, розд. 5 та §308-309 КЗпП. Це не створює для працівника нових трудових відносин, і він залишається у трудових відносинах зі своїм попереднім роботодавцем. У період переведення інший роботодавець доручає працівникові завдання, керує та контролює його. Метою працевлаштування зовнішніх працівників згідно з §42 є вирішення проблеми перехідного стану, коли в материнській компанії бракує роботи, але воно не призначене в першу чергу для задоволення потреб інших роботодавців.

4.4. Трудовий договір

Підставою трудових відносин є трудовий договір, укладений між роботодавцем і працівником. Трудовий договір вимагає письмової форми.

У трудовому договорі повинні бути визначені вид роботи, яку працівник повинен виконувати у роботодавця, місце або місця роботи та день початку роботи.

Якщо трудовим договором не встановлено постійне місце роботи для оплати проїзду, постійним місцем роботи є місце роботи, визначене в трудовому договорі. Проте, якщо місце роботи визначено ширше, ніж одна гміна, постійним місцем роботи вважається гміна, звідки починаються робочі поїздки працівника. Регулярне місце роботи з метою відшкодування витрат на проїзд не може бути визначено ширше, ніж одна гміна.

Працівникові, який перебуває у трудових відносинах, повинна бути призначена робота в межах визначеної тижневої тривалості робочого часу, за винятком обліку робочого часу. Працівник, який перебуває у наступних трудових відносинах з тим самим роботодавцем, не може виконувати роботу, вид якої визначено аналогічно.

4.5. Трудовий договір на визначений час

Трудові відносини укладаються на невизначений строк, якщо їх тривалість не встановлена домовленістю. Строкові трудові відносини між тими самими сторонами договору не можуть бути більш як 3 роки, а з дня вступу в першу чергу строкові трудові відносини можуть повторюватися не більше двох разів. Повторення трудових відносин на певний строк також вважається їх продовженням. Якщо з моменту закінчення попередніх трудових відносин, укладених на певний строк, минуло 3 роки, попередні трудові відносини, укладені на невизначений строк, не враховуються.

4.6. Припинення трудових відносин

Трудові відносини можуть бути припинені лише за угодою, повідомленням, повідомленням з негайним набуттям чинності, повідомленням під час випробувального терміну. Трудові відносини, укладені на певний строк, припиняються після закінчення строку, на який вони були укладені.

Трудові відносини іноземця або фізичної особи без громадянства, якщо не припинено інакше, припиняються в день закінчення їхнього перебування в Чеській Республіці, згідно з рішенням про скасування дозволу на проживання, яке вступило в законну силу, на дату, коли рішення про накладення на цих осіб покарання у вигляді видворення з території Чеської Республіки стало остаточним, після закінчення періоду, на який дозвіл на роботу, службове посвідчення або дозвіл на довгострокове проживання видано з метою виконання робіт, що потребують високої кваліфікації.

Трудові відносини припиняються зі смертю працівника. Припинення трудових відносин у разі смерті роботодавця, який є фізичною особою, визначено в § 342 розд. 1. КЗпП.

4.7. Домовленості сторін

Відповідно до §49 КЗпП, якщо роботодавець погоджується з працівником припинити трудові відносини, трудові відносини припиняються в дату, погоджену сторонами. Договір про розірвання трудових відносин повинен бути укладений у письмовій формі.

4.7.1. Розірвання, термін повідомлення та причини розірвання

Відповідно до §50 КЗпП розірвання трудових відносин повинно бути зроблено в письмовій формі під ризиком недійсності. Роботодавець може припинити трудові відносини лише з причини, зазначеної в §52 КЗпП. Працівник може розірвати трудові відносини з будь-якої причини або без пояснення причин. У разі попередження працівника причина звільнення повинна бути зазначено в повідомленні таким чином, щоб її не можна було замінити іншою причиною. Причина припинення не може бути змінена додатково. Розірвання може бути скасовано лише за згодою іншої сторони договору; відкликання повідомлення та згода на його відкликання вимагає письмової форми.

У разі попередження про звільнення трудові відносини припиняються після закінчення терміну попередження. Строк попередження є однаковим для роботодавця та працівника та становить щонайменше 2 місяці відповідно до §51а. Якщо попередження про розірвання подано працівником у зв'язку з передачею прав та обов'язків із трудових відносин або передачею здійснення прав та обов'язків із трудових відносин, трудові відносини припиняються не пізніше дня, що передує день, з якого набув чинності перехід прав та обов'язків, що впливають із трудових відносин, або з дня, з якого набув чинності перехід здійснення прав та обов'язків, що впливають з трудових відносин.

Строк попередження може бути продовжений лише на підставі договору між роботодавцем і працівником; цей договір вимагає письмової форми.

4.8. Негайне розірвання трудового договору роботодавцем

Роботодавець може розірвати трудові відносини у порядку виняткового порядку, якщо працівник був законно засуджений за умисний злочин до позбавлення волі на строк понад 1 рік або був законно засуджений за умисний злочин, вчинений під час виконання службових завдань або у безпосередньому зв'язку з ними до покарання у вигляді абсолютного позбавлення волі на строк не менше 6 місяців, якщо працівник особливо зухвало порушив обов'язки, що впливають із положень закону щодо виконуваної ним роботи. Роботодавець не має права негайно розірвати трудовий договір з вагітною працівницею, працівницею, яка перебуває у відпустці по вагітності та пологах, працівником чи працівницею, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною.

Працівник може припинити трудові відносини з негайним наслідком, якщо висновок лікаря, виданий особою чи організацією, що надає послуги з медицини праці, або рішення компетентного адміністративного органу, яке переглядає висновок лікаря, свідчить про те, що він не може продовжувати роботу без серйозної загрози для його здоров'я та безпеки, здоров'я, і роботодавець не дозволив йому виконувати іншу роботу, яка йому підходить, протягом 15 днів з дати подання такого висновку, або роботодавець не виплатив йому винагороду чи компенсацію за винагороду чи плату чи будь-яку частину, протягом 15 днів з дати закінчення терміну їх оплати (§141, розд. 1). Працівник, який негайно розірвав трудовий договір, має право на компенсацію від роботодавця в розмірі середнього заробітку за період, що відповідає тривалості строку попередження. Для цілей компенсації заробітної плати або плати застосування має §67 розд. 3.

4.8.1 Припинення строкових трудових відносин

Трудові відносини, укладені на певний період, можуть бути припинені також іншими способами, зазначеними в §48 розділу 1, 3 і 4. Якщо тривалість таких трудових відносин була обмежена часом виконання певних робіт, роботодавець зобов'язаний попередити працівника про виконання цих робіт, як правило, не менше ніж за 3 дні. Якщо працівник з відома роботодавця продовжує виконувати роботу після закінчення періоду, на який було укладено договір (§48, розділ 2), трудові відносини вважаються укладеними на невизначений термін.

4.8.2. Припинення трудових відносин під час випробувального терміну

Роботодавець і працівник мають право розірвати трудові відносини протягом випробувального терміну з будь-якої причини або без причини. Немає встановленого терміну попередження, якого роботодавець повинен дотримуватися. Працівник не має права на вихідну допомогу. Розірвання трудових відносин під час випробувального терміну вимагає письмової форми під страхом недійсності. Трудові відносини закінчуються в день вручення повідомлення, якщо пізніша дата не вказана в повідомленні. Повідомлення має бути вручено працівнику або роботодавцю до закінчення випробувального терміну.

4.8.3. Вихідна допомога

Працівник, чиї трудові відносини були припинені на підставі повідомлення, поданого роботодавцем з причин, зазначених у §52 а) до с) або на підставі угоди з тих самих причин має право на вихідну допомогу від роботодавця після закінчення трудових відносин у розмірі принаймні одноразового його середнього заробітку, якщо трудові відносини у даного роботодавця менше 1 року, у двократному розмірі його середнього заробітку, якщо трудові відносини з даним роботодавцем тривали не менше 1 року і менше 2 років, у трикратному розмірі його середнього заробітку, якщо трудові відносини з даним роботодавцем тривали принаймні 2 роки, сума потрійного його середнього заробітку та суми, зазначені в буквах від а) до с), якщо трудові відносини були припинені в період, протягом якого працівник підлягає процедурі відповідно до §86 розд. 4.

Тривалістю трудових відносин вважається також тривалість попередніх трудових відносин у того самого роботодавця за умови, що від моменту їх припинення до виникнення наступних трудових відносин не пройшов період більше 6 місяців. Працівник, чиї трудові відносини були припинені на підставі повідомлення, поданого роботодавцем з причин, зазначених у § 52 буква d) або на підставі угоди з тих самих підстав роботодавець має право на вихідну допомогу після закінчення трудових відносин у розмірі не менше дванадцятикратного середнього заробітку. У разі припинення трудових відносин з працівником через те, що він або вона не може, відповідно до висновку лікаря, виданого фізичною чи юридичною особою, яка надає послуги з медицини праці, або рішення компетентного адміністративного органу, який переглядає висновку лікаря, продовжувати виконувати свою поточну роботу через нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, і роботодавець повністю звільняється від своїх обов'язків відповідно до § 270 розд. 1, працівник не має права на вихідну допомогу відповідно до другого речення.

Для призначення вихідної допомоги середнім заробітком вважається середньомісячний заробіток. Роботодавець зобов'язаний виплатити вихідну допомогу після припинення трудових відносин у найближчий день виплати винагороди або заробітної плати, встановлений даним роботодавцем, якщо в день припинення трудових відносин він не погодив письмово з працівником що вихідна допомога буде виплачена пізніше.